

INCUNABULA

СТ. II

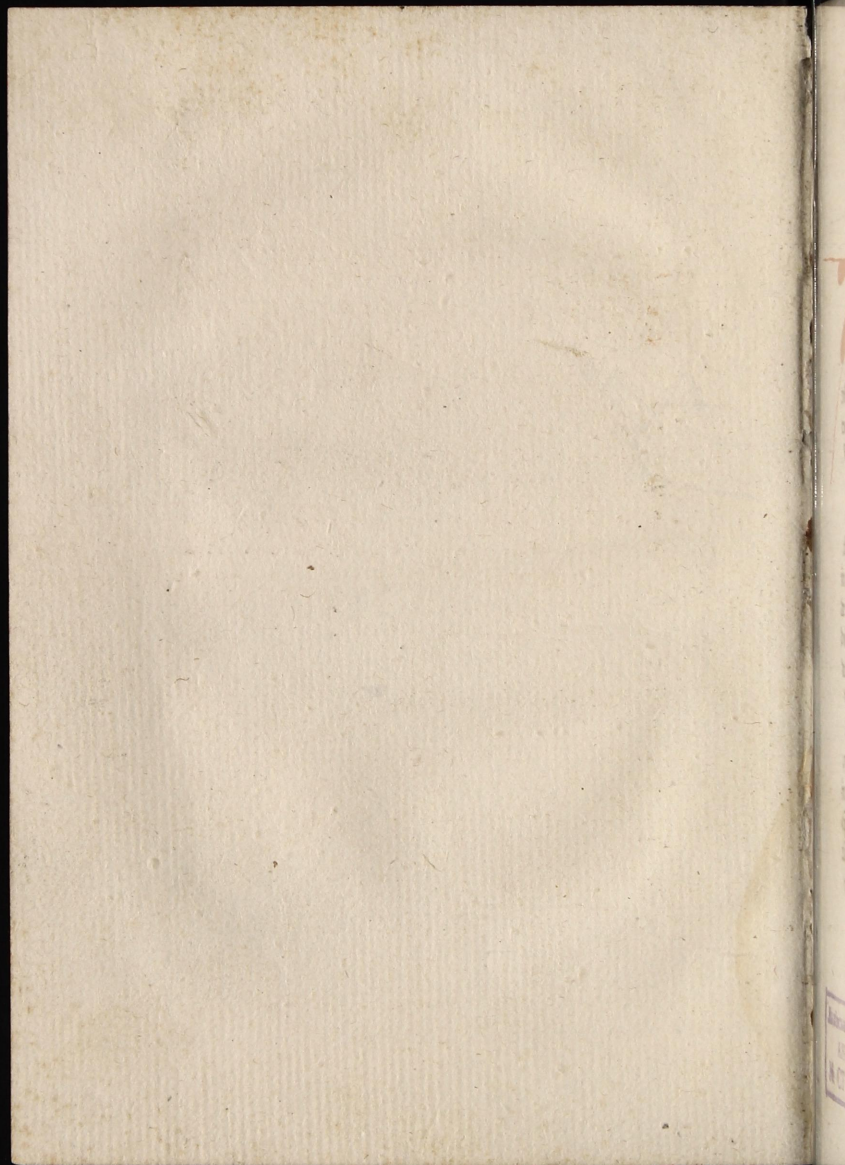
L. Inv. 14.081

40

INCUNABULA

СТ. II

L. Inv. 14.088

152
Incipit prologus sup oclufioēs
de diuerſis materijs moralibus
vtiles valde poſite p mgrm iohā
nē gerſon . doctore tlxologie exi
mū ac . Cancellariū pariſienſem

Agamus nūc interim . qđ natura
a imitatę nature ars ſolēt . nos
ab impfecto ſumam⁹ exordiū . vt
inde ſi deus annueit ad pfectiora
oſurgam⁹ . Ita q; vidē eſt naturā in floxige
ris apibus . p̄mū ex apricis locis materia;
fauoz colligere . de hinc collcām digerere i
aliā formam quā vnde ſūpta eſt . demū in
alueolo oſtipātur miro ordiſ artificio ptes
ſinguloz . Quid vero ars . nōne proceſſus
in ea ſimil agnoſciat . puid; ſibi in primū
de materia copioſe . ipam deiceps in partes
diuidet . porro dat p̄tib⁹ formā . primū tuđ
de hinc policioez . Poſtremo qđ eſt omniū
difficiliū p̄tib⁹ ſparſim poſitis a politis
ordmem colligacōezq; tribuit . p qđ tandē
opi ſuo pfectio cōſūmata donat . Segrega⁹
in hūc mod ptes aliq̄s velud e filua ḡndi
a p̄diuite minera ſacre ſcriptuē . q̄b⁹ formā
aliquā addim⁹ . Noli igitē lōz ſi quis forte
occurreis . deſpicē . ſi iaceāt interea tre ptes

Львівська бібліотека

AH VPCP

№ CT 14086

absq; ordine sine vinculis ⁊ calce. q̄s dū sic
erunt. regulas aut doctrinas aut confide
racōnes poterimus fortassis dño propicio
poterit ⁊ eis in postez ex decoro ordiē libelli
pulchritudo donari. q̄ si datum non fuerit
ñlominus arbitramur nō nichil profecisse
si materiam p̄parauerimus alijs ad ea que
libuerit fabricanda. aut sub alio tropo. nō
frustra sudauerimus. si ex agro florētissimo
sacre scripture apes cogitationum nostra
rum collegerint. digesserintq; buccellas
quasdam faui mellis ad lumē cognicōnis
et ad deuocionis dulcorem atq; pro medi
camento desideriorum infirmorum. quas
particulas liceat postmodum in alueolo
libri vni⁹ decoro artificio speciosi⁹ ordinare

Explicit prologus
Incipiūt oduſioēs

EA que tibi precepit deus cogita
semper. Quomā quilibz obligat
scire. illud absq; cui⁹ noticia non
potest euitare peccatū. Culpa
bilis ignorantia iuris diuini non cadit in fa
ciētem illud quod in se est. quomā spiritus
sanctus talem hoīez de necarijs ad salutem

que vires suas excedunt. docere immediate
patus est. Ignorantia inuincibilis excusat
in eis p̄sertim q̄ sūt facti. nō autē crassa vel
supina q̄ puenit ex negligētia sciēdi et faci-
endi qd̄ in se est. Dicit autē inuincibilis. nō
quāvis possit. aut q̄ ex ea necesse sit tūc opari
sed q̄ opans sufficienter scdm̄ ca⁹ euentum
diligentiā apposuit sciendi illud qd̄ nescit

Ignorantia iuris huāni sufficientē pmul-
gati nō liberat subditos a pena in foro exte-
riori. licet frequenter quo ad deū excuset a
culpa quosq̄ ignorātes. Nō q̄libz tenet
sciē de quolibet peccato mōrli an sit tale. licz
expediat istud inq̄rē et sciē iurē vniuscui⁹qz
vires et statū. et pl⁹ eccl̄asticos q̄ laycos. Et
inter eccl̄asticos p̄lati ex officio tenētur. q̄
sint pati oī p̄senti rēdere racōez de ea que
in eis est fide et spē. Nemo vtens iōe. diu
ab ignorantia p̄ncipioz moraliū excusatur
forte enī morulā ad cōsiderādū apponē. fas
habet. Omnis doctrīna et omīe studiū de-
tent de curiositate vana aut noxia culpari
que nō ordinātur actu vel habitu. mediate
vel immediate ad bene moāliter gratuiteqz
viuendū. Dare studiū suū rebz inutilibz
aut noxijs. vtilioribus scienter omissis cu-
riofitas est dāpnabilis. Utile et inutile

noxiū ⁊ innoxiiū dicuntur in moralibus. non
absolute. sed p respectū ad nos cū circūstan-
tijs finis loci et tps officij atq; ceterorum

Omnis obligacō finalit̄ educit̄ ad dicta-
mē liberi arbitrii dñi sic volentis obligare
creaturā. qđ dictamē nob innotescit l̄ in lu-
mine fidei vel gracie infusaz. vel in luē nāli
signato sup nos. Vnde practica iudicia ra-
cōnis habem⁹. Aut p luā scīaz tam dīnaz
q̄ huānaz ex duplici luē p̄ori emanantiū
aut postremo p exp̄iētie multiplicis luōfū
documētū. p quod fit vt virt⁹ quā ars cici
us opetur. ppter qđ virtuosus bñ iudicat
de oibus et est suo iudicio virtutis mediū
assumēdū In p̄ncipijs moralibz fit p̄ces-
sus qñq; a nocōribz ⁊ q̄i a posterioribz. vt
ex hīs que videm⁹ in huāna policia assur-
gendo ad diuinā legē. qñq; fit econ̄ a priori
considerando eas leges. que nature sunt no-
tiores qualis est lex et̄na Equitas quā
noiat p̄bus Epykeiam p̄ponderat iuris ri-
gori. Est aut̄ eq̄tas iusticia p̄satis oibz cir-
cūstātijs p̄ticularibz. dulcore miē t̄pata hoc
intellexit q̄ dixit. Ip̄e etiam leges cupiūt vt
iure ēganē. Et sapiēs. Noli eē iust⁹ nis. Ali-
oqñ sūma iusticia sūma iniusticia fit Oia
mādata dei eq̄tas. id est cū eq̄tate p̄sanda

154
Bonarū mentiū est ibi agnoscere culpā
vbi culpa nō est agnosce in quā nō p assen-
sum firmū. hoc enī stultū periculōsūq; fieri
sed sic. ut doleat aut peiteat homo postmo-
dū quasi veraciter in culpa tenetur. Nul-
lū est pccm mōile actuale absq; osensu lite-
ro rōis vero vel interpretatiuo. Interpretatiū
osensū tūc esse dicim⁹. dū habuit racō tps
sufficiens deliberādi a rēfugiendi ea. circa q̄
vitanda esse puigil tenebatur. qualis dicit
lex forensis. Qui tacet osentiē videt. dū vide-
licet repugnaē debet. Consensus in actū
solū venialit̄ malum. est tūmō venialis. lo-
quendo de veniali ex gñe suo. vt est verbū
ociosū. Nullū pccm est adeo veniale. qñ
ipm vel sibi simile fiat mōile dū placet. hoc
est dū cōsensus addit. si tamē illud veniale
erat actus mōilis ex gñe suo. a ex eo q̄ nō
fiebat ex osensu libero et pfcō venialis red-
debat. Nullus est actus adeo mortalis
qñ ipse vel sibi similis sit non mortalis dū
displicet. vel si nō placet osensu pfecto delibe-
ratoq;. Nichil est adeo osiliū in lege euā-
gelica. qñ in casu posset esse obligatoriū. et
ita quilibet vtēs rōne tenetur scdm ppara-
cōnez aī ad qdlibet osiliū vtputa mātiriū
vel dimissionē oim suoz et similiū. si et vbi

ncēitas imminēt hoc agēdi. Obligat infup
quodlibz cōfiliū quod nō ɔtempnatur tāq̄
non fit falubrior feruatio eius q̄ ɔppofiti

Nullus ita ɔfilijs feruandis aftrmgitur
qn̄ ab eo aut poffit aut debeat in cafu eorū
obferuacō verbalis q̄nqz p̄mitti. vt de nō
habendo duas tuicas. de p̄tendo pallia. tum
cam auferēt ⁊ fimilibz. Omnis agēs cōū
cōfciam edificat ad iehennā vel mōrliter fi
ɔfcia fit fixa. q̄ illud quod agitur eft mōrle
vel venialiter folū. quātū eft ex parte vni⁹
circūftantie. que eft facere cōū cōfciam fi
ɔfcia iudicet illud efle folum veniale. In
nullo cafu eft aliquis perplexus inter duo
pccā qn̄ ei pateat exit⁹ abfqz nouo peccato
Nam fi iuraueit quifpiā fe occifurū petrum
innocētē. non occidat eū. ip̄e non peccauit
nouit. ſ; iā peccaueāt in iurādo. Si aut̄ didz
fibi cōfcia erronea q̄ petr⁹ innocēs eft ftatū
occidēd⁹ ab eo dimittat hāc ɔfcia ⁊ libera
t⁹ ē. Si poftreō incidāt duo p̄cepta icōpoffibi
lia ex culpa fua agat illud qđ de fe magis ē
obligatoriū ⁊ a nouo pccō immūis exiftit
Exponē fe peiculo peccati mōrlis eft pccm
mōrle. vel fic agē incertū ⁊ dimittē certū in
mateia morali eft pccm mortale fi tale fit
incertū q̄ fit mōrle nō folū p̄ cōiectuās leues

155
aut ex suspicōe trepida et scrupulosa. pue
niente ex nimio timore cadendi in via dei.
Sed intelligitur. dū tale est vehementer et
pbabiliter incertum. eque. sicut oppositum
vel magis. tūc eni illud qd agit nō caēbit
mōzli culpa. aliter nō oportet. Consiliū
salubre est frequēter agere contra scrupu
los leues et trepidos vitādo eos ad alioꝝ
iudicium. quatin⁹ ex osuetudine fiat homo
robustus solidus ⁊ tñquillus in exercitio.
spūali. Exemplū in domificatorib⁹ ⁊ fumbu
larijs. Dans opam rei illicite ad se non
spectanti. nō excusat p ignorātiā de peccato
sequēti. pferū quo ad penā in foro exteriori
de rigore soluendā. sed apud deū sepe non
imputat ad nouū aut maius pccm. Sicut
infēctio hoīs p ebrīū nō vtentē rōne. non
habet culpā maiore quā fuit talis ebrietas
Sic aliq dicerēt de pccis dāpnatoꝝ. Am
bulandū est in virtutū doctrīna via regia.
vt nec strict⁹ fiat dei mandatū nec latius
q̄ ip̄e mandauerat. quāuis inde sumē pos
sint aliqui aut malitie velamen libertatem
aut ecōtra in desperacōez corruere. Non tñ
oibus p omī tpe ⁊ loco p̄dicādam asseim⁹
quālibz vitatē. Homo qui tenet rēp̄mē
illecebram anteq̄ sit mōzlis primo omisit

rep̄mere ⁊ elūtare. et hoc imputabitur ad
culpā mōzlem in primo instāi nō esse ḡcie
⁊ esse p̄cā mortalis. ⁊ ante nūq̄ fuit verum
dicere. Iste mōzliter omittit. p̄cām veniale
magis posset dici cohibitū q̄ p̄hibitū ⁊ eē
contra institucōnem seu monicōnem quasi
mediū inter p̄ceptum ⁊ cōsiliū. q̄ absolute
cōn̄ p̄ceptū. cōmū⁹ tñ. dicit eē citra aut
p̄ter p̄ceptū ⁊ preter dilcōem dei. et non
cōn̄. Om̄s p̄mi motus qui apti sūt inseq̄
zōnem ⁊ per eam r̄gulari. si eam p̄uenerint
dici p̄nt p̄cā. etiā in puulis et fatuis q̄ sūt
contra ordinem nature p̄mitus institute. tñ
recti⁹ hoc dicit de adultis racōne vigentib⁹
in eis. insup̄ certa q̄ racō peruigil esse debet
Omn̄s infidelīū vita p̄cām est. ⁊ si dū ex in
fidelitate opantur aliter nō oportz qm̄ p̄nt
bene moraliter opari. sicut de fidelib⁹ extra
graciā sentenciā rectior tenet. Qui minima
negligit paulatim decidit. Nam veniale pec
catum ⁊ si non perimit de p̄se vitam gracie/
infirmit tamen opacōnem eius que est vi
ta secunda. et ad mortem si multiplicatur
disponit retardatq̄ a profectu meriti et ab
acceleracione visionis dei. In via enim dei
non progredi. regredi est. Ifac interim
scilicet dū es in p̄cō mōzli quidq̄ boni potes

156
vt deus illustret cor tuum. nam bonū opus
de gñe ⁊ morale. eciā factū extra caritatē
vtilitatē affert multā. sicut nocet veniale
qm̄ per tale opus disponitur homo ad opa
virtutū. ⁊ ad faci⁹ resurgēdū trahitur seu
p̄ aduersa seu p̄ p̄spera. iux̄ qđ expediē nos-
cit deus. Nullus actus de genē moris in
hūte vsū rōnis est simplici⁹ indifferēs neq;
quo ad bonitatē moꝝ neq; quo ad meritū
vel demeritū saltē boni t̄palis. Quantum
obligamur ⁊ quociens ex dīna auiditate
querē salutē nr̄am eternam. tm̄ ⁊ tociens
obligamur bene opari ex gracia. Et qđ non
p̄ quolibet momēto tenemur actualit̄ ten-
dere ad bñtudīnē eternā. cū hoc sit p̄ceptū
affirmatiuū. idcirco non semp̄ culpabiliter
omittim⁹ dum extra gr̄am aliqđ opamur

Solus deus et nullus ali⁹ absq; ei⁹ omis-
sione potest directe ⁊ p̄se obligare quēcūq;
hoīez eciā sibi subditū absq; ei⁹ vsensu libero
ad actus intēiores ⁊ latētes hñdos. solus
quippe deus pōt de talib⁹ iudicare. alij autē
nō nisi de eius mādato ⁊ reuelacōe. sed tm̄
de exterioribus. Notāter vero dicit̄ directe
et p̄se. et absq; vsensu libero. qđ indirēte ⁊ de
p̄ accēs vel ex vsensu subditi hoc potest fieri
dū vni iubetur actus exterior. q̄ nō pōt fieri

nisi ab interiori procedat. Nemo absq; culpa sua aut consensu suo libero potest de se obligari ad ea que sibi alias essent licita vel consilia. Potest autem hoc fieri de publico per manifesta utilitate rei publice. cuius est pars vel ex eius culpa saltem quo ad forum exteriorum. Quomodo rationabile est ut nullus homo aliquid precipiat nisi illud de quo potest cognoscere iudicialiter secundum modum suum in foro suo. Idcirco finis et intentio legislatoris non cadunt sub obligatione subditorum. sed tantummodo operationes exteriores preceptorum. Et ita dicens horas aut ieiunans in peccato mortali aut intentione sinistra vel absque intentione absoluit se a precepto ecclesie sed non apud deum de negligentia aut perversa intentione sepius excusatur. Precepta dei affirmativa. quia obligant ad semper sed non per sepe eorum obligatio est sub quadam discretionem ad hoc tempus vel ad aliud. Et ad hanc speciem operationis vel ad illam. Sicut colere deum laeta exteriori. non plus de se obligat ad hanc speciem cultus exterioris. et ad hanc diem quam ad illam. Ad eruditionem atque certificationem fidelium et ut conformis sit in ecclesiastica policia cultus dei prelati ecclesiastici tanquam sapientes statuti sunt per quod expedit illud quod est sub discretionem ad aliquod unum certum et commune

6
xp̄iais limitare. sicut q̄ dei cult⁹ exterior de
die dñico ⁊ p̄ cessationē op̄ibus seruilibus
erfoluat. Eccl̄astici plati resp̄cū p̄ceptoz
dīnoz ⁊ r̄gule euāgelice nullomō additōēs
sunt. sed dūt̄arat quidā inēptatoēs. expōsi
tores. p̄cones. doctoresq; . Inēptatō ⁊
limitatō vel expōsitō prelatoz in lege dīna
q̄ diu prelati nō agnoscaūt abuti sua ptā
te. suscipienda est reuerenter tanq̄ lex dei
Abuterēt̄ur autē. si manifeste imponerent
onera nimis grauiā ceruicibus populi xp̄i
ani. vt si ad festmādū cottidie. aut ad sta
tum qualia eligiosi habēt. oēs passim astri
gi quererēt̄ur. dispensatō prelatoz. que
est iuris cois q̄dam elaxatō seu mitigatio.
locū habet precipue circa pt̄iculares casus
⁊ p̄sonas singulaēs. qm̄ aliqua statuta sūt
p̄ cōitate. q̄ huic p̄sone vel illi. ⁊ in isto caū
vel illo nō ita sicut opposita agruē dīnosca
tur. Pene sūt estngende. sic q̄ absq; vti
litate reipublice vel eius cui infligūt̄ur. neq;
inst̄itui. neq; inst̄itute exequi dēberēt. et pec
cant oppositum facientes. vel eas cū hoc re
stituerint nō tollentes. In omni r̄publi
ca tollerari possunt aut dēbēt vicia. q̄ absq;
deteriori p̄iculo. neq; corrigi. neq; extirpari
valerēt. quādo autē illud est. et quādo nō

difficile est et sepe impossibile generaliter diffini-
re nisi prout circumstantiis particularibus inspe-
ctis plati superiores et sapientes determinabunt

Exemplum est de metricibus et versus et si-
milibus. que quique permittuntur. Et ita de scibi-
nariis sacerdotibus pro loco et tempore statet forte
esse faciendum. Cuius error facit ius ad hunc
sensum vel intellectum. et similes que plati et princi-
pes sepe aliquid faciunt aut permittunt iustissime
ob errorem subditorum communem. que alias si
fieret aut permittentur ad culpam eisdem obli-
garent. Communis in obedientie culpa quique
absolvit de peccatis ab obedientia et a culpa
pro futuro et hoc in legibus positum ut tales
sunt. Alioquin non videtur in multis. quoniam lex lata
et iurata posset pro non observacionem aboleri

Cōsuetudo est optima legum interpretis si de
positis sermo fiat. Cum cōsuetudo sit alte-
ra natura. Leges assuete et quasi iam innales
verbe. non debent absque manifesta utilitate vel
necessitate vel tolli vel mutari. Cōsentie
censendi sunt superiores saltem interpretative
in abolicōne legum suarum positivarum quando
passim eas diu non observari scire possunt et nec
verbo nec facto edamant. Lex non insti-
tuitur nisi dum promulgatur neque vigorem
habet nisi cum moribus utentium approbatur

Et hoc si sit lex pūe positua ad populi rēgimē
Secus de dīna atq; natuāli diceſ. cōtra q̄s
nō est p̄ſcrip̄cō. vel ad oppoſitum cōſuetudo
ſed tantū corruptela. In oī lege q̄ntūcū
q; poſitiua bene inſtituta. aliq̄d eſt de iure
naturali et dīno. vt q; expedit hoies legib;
rēgulari. q; qui p̄tati reſiſtit. deī ordinaōm
reſiſtit. et ſimiles. Decernere ius dīnū et
nāle a poſitiuis. ſicut eſt difficile ita maxie
neceſſariū eſt et vtile in oī doctrina morali
et politica. ⁊ hoc fieri p̄fecte neq; abſq; ſac̄
ſapentia. que legibus eternis immitit atq;
fundat. Compacō p̄cōꝝ ad inuicē ſc̄dm
ḡuitatē maiorē ⁊ minorē ḡnalit̄ ſumi neq;
niſi oparentur in ḡne ſuo et ceteris paribus
qm̄ ſc̄dm alias circūſtancias p̄ticulares ſe
habent plurimum vt excedentia ⁊ exceſſa

Quāſificacō p̄cōꝝ a poſtiori ſumit̄ a pena
licz nō ſufficiēte vſq; quaq; et a p̄ori penes
gen⁹ obiecti ⁊ intencōnē finis. et libidīnem
ſeu conatum volūtatis maiorē vel minorē
et cauſam motiuam tpus et locū. et penes
dāpna inde ſequentia. que peccās p̄uidebat
aut p̄uidere tenebat. Omnis actus cui⁹
finis intētus eſt p̄c̄m mōzle. mōzlis eſt. ſiue
intēdatur actu ſiue hitu. qd̄ ſcitur ſi opans
introgatus. cur hoc facit. et aduertēs tādē

respondebit ad hunc finē feci. Actus quī
aliūde non eēt mōlis ⁊ fit ppter finem solū
remalē videtur esse solum remalis nisi for
te p̄stituatur finis ille vt vltim⁹ ⁊ quietans
⁊ non solū ut incidens et minus p̄cipalis
actu vel habitu. Non oīs actus p̄cī est
fructū creature. vel vsus eius. sed q̄nq; est
abusus solū remalis. q̄nq; mōlis. Non enī
oportz vt in omni p̄cō creatura cōstituatur
finis vltimatus abutentis ea. Si q̄s mo
uetur occasiōliter solū ex p̄cō mōli ad ali
quem actū faciendū non oportz illū actum
esse p̄cō mōle. Secus si causa p̄cipalis
hūius actus esset mortale delictū. Diligi
potest deus ppter finem mercedis qui ipse
est vel prout li ppter diceret finē subordina
tū sub vltimo fine. Aut prout causam moti
uā minus p̄cipalem denotaret alias non

Similiter de euasione dāpnacōis dicitur

Bonitas naturalis cōsequit ad ens ⁊ hec
nō habet oppositam maliciā. Bonitas vero
⁊ malicia morales de ḡne. sumūt ex obiecto
sed totalis bonitas moralis specialiter p̄d̄z
ex circūstantijs finis et alioz fil' adunatis
Malicia vero ex vnus illaz circūstantiaz
carentia pomim⁹ resultare. Ceterz bonitatē
ḡtuitā ⁊ meritoriā ḡcia ḡtum faciens opac

Circūstāciarū alie sunt solū cōmitantes
actum. et hęc nec addūt nec diminuūt ad
p̄cēm. Alie dicūtur informātes q̄ ad actus
ut mōlis est integracōez et informacōez exi
gūtur et intrant. Multa ex genē mōlia
sunt quoz similia p̄nt effici bona dū trabū
tur extra rōnem suam. quēadmodū dolere
de liberate de bono alteri⁹ est mōle delictū
Si vero hoc fiat p̄ zelo iusticie boni cōis cui
contrariū est tale bonū ille dolor virtus est

Plezq; multa ex ḡne bona eēnt que ex
aliqua circūstancia p̄versa fiūt mala et spe
ciem moralē mutācia. Non ois deliberās
agit ex deliberacōne. sicut nec ois ignorans
agit ex ignorantia aut cōtēpnens ex cōtēptu
Potest enī aliquis p̄gredi in actū p̄moz
motuū dū actu deliberat q̄d agendū. nō tñ
ex deliberacōne aget sed ex effreni appetitu
et ex motu passionis. Dicit autē aliqs agē
ex aliqua causa quādo si non esset illa cau
sa ipse ab agendo cessaret accipiendo large
agere put ad omittē p̄tēdit. Duobus
bonis p̄positis. qñq; ad nullū obligor qñq;
ad vnū illoz non ad aliud. qñq; ad ambo
sub disiūctioē solū. In quo casu nō teneor
simpliciter eligere maius bonū si sit michi
difficilius. neq; etiā si sit facili⁹. a batranē

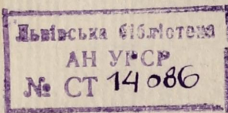
zōnabiles cause illi⁹ dīmittēdi. ⁊ aliud agē
di. Exēpli grācia ad expiendā ppriā libētatē

Quā ars pfecta nō deliberat sicut ex virtu
te agit aliq̄s bñ q̄i subito. sic ex puēsa assue
factioē vicōsus quasi repēte p̄cipitat in cul
pā et ita male hituat⁹ in vicij⁹ ⁊ in iurādo
occupiscendo. odiendo. inuidēdo. ⁊ similib⁹ fe
re demētur cōtinue sicut virtuosi assidue mē
tes crescit vt v̄z fit. q̄ iust⁹ est iustificet ad
huc ⁊ q̄ sordid⁹ ē sordescat adhuc. Nul
lū desidēriū rei illicite factū tantūmō sub odi
cōne actualit̄ vel hitualiter adhibita est de
p se mortale delidū. de p accns tamen ppter
appetit⁹ sēfualis cōmōez nīmīā. q̄ scienter
dīmittit̄ inualescē ex talis desidērij cōtinua
cōe libera pōt ipm̄ int̄ mortalia deputari. q̄
q̄ amat piculū pibit in illo. Nullus agēs
tene scdm̄ oēs circūstātiās dici debet dare
scandalū alt̄i. q̄ntūcūq; scādali⁹etur ali⁹

Scādālū enī est didū vel factum minus
rēm. plens alt̄i occasionē ruine. Nā in via
omīno rēa si q̄s ceciderit nō ex scādalo vie
s̄ ex p̄po defcū pueiet. Sol⁹ ille scādali
zat adiuue. q̄ aduertēs aut aduertē debēs
alios pmioēs eē ad peccādū ex mō suo agē
di qui sibi nō est in p̄cepto. n̄lomin⁹ ipse
opari nō desistit. secus in casib⁹ hic ex cluf

vbi malicia ppria est scandalū gratis acce-
ptū. vbi p̄terea non est aduertētia nec esse
debet de scandulo alteri⁹. a ubi q̄s ad illud
opandum tenētur. Ille dicit ex malitia
sua peccare et scandalum accipere nō ex actu
alteri⁹ qui informat⁹ sufficienter de bonitate
hmoī actus. n̄lomin⁹ cadit in ruinā. vt si
ex voto religionis emisso. p̄ntes pt⁹ sufficiē-
tem de religionis p̄fectioē informatōnem se
scādalizari querant. scandalū est hoc. nō
iam pusilloꝝ sed phariseoꝝ. acceptum sc̄z.
nō datum. Quilibet ab oī actu cui nō est
astrictus aliū de. tenet desiste. quādo timet
aut timē debet sc̄dm retemētem vieduram
scandalū pusilloꝝ quousq; de illo opescēdo
diligentiā opleueit. nisi forte p̄ cōi vtilitate
vndio spūs sancti doceat illud tūc agendū
vt x̄ps fecit in publicacōe vitatis sac̄mēti
de. vii. p̄c̄is mōzilib⁹ a p̄mo de supbia

Appetitus glorie si est de vera gloria
et p̄pter deū. virtuosus est. Si de
vana citra deū et nō cōtra deum
vt in bonis fortunē natuē vel grē
remialis est. tam ex grē q̄ ex more. si sit ad
finem bonū. vt pro euitacōe infamie. aut p̄
magno bono edificacōis aliene. ille appeti-
tus discretus est et meitotius. si gloria sit

falsa et de peccō mōili aut p fine malo pñci
paliter a vltimate tūc mōilis est. Presūpō
Arrogantia • Jactantia a ypocritis gnaliter
a pprie sunt de illis que nō oueniūt hōi ta
liter se habenti si illa habē vel credit vel m
ordinate appetit. pp̄tea semp habēt errozē
vel maliciā inuolutā qñq; venialem a sepe
mōilem scdm gen⁹ obiecti a iux̄ circūstanti
as intēcōis a finis ac ceteroz. Presumens
de dei mīa q̄ saluabit̄ qualificūq; peccauit
a in peccō pseuerauit errat in fide si hoc iu
dicet per intellectū a in moribus mōiliter si
taliter afficitur p volūtātē absolutā q̄ de
condicōnata nō opōrtz et ita distingui pos
sit in valde multis de intellectu a affectu q̄
scdm hoc peccā varia naturā sortiūtur vt di
cant̄ vel errores vel mali mores vel vtrūq;
Presumptio de multis meritis a gracijs fal
sa est et temeraria si non infunt. Si autem
credatur et sentiatur q̄ ex se sunt principa
liter impia est quantūcunq; prius haberē
tur q̄ si singulariter habere quis gloriatur
pestifera est atq; pharisaica presumpcio
Credere et sentire quod ex meritis precedē
tibus aliquod bonum aut p̄miū osequatur
nō est presumpcō vel error si ad deū tanq̄
ad origiāle p̄ncipiū actu l̄ hitu solū r̄ferat̄

x

Deus enī miseret. cuius miseretur. hoc est
grām dat. vt ex illa aliam grām largiatur
Celare pēca sua. non ex se p̄pocriſis. sed
cautela prudens et debita. secus si fiat hoc
ex appetitu laudis false aut alteri⁹ malicie
p̄ncipaliē. vel si ad malū finē vltiātē t̄ferat̄
secus eciā si per mendacia opm vel signoꝝ
vel verboꝝ talis abscoſio q̄ratur fieri. quē ad
modū si ad celandū pēca sue luxurie. fingat
se aliq̄s ope. signo. aut verbo. luxuriā mariē
detestari. et castitateꝝ amplectari. cū sufficē
debeat. vt illam nō oñdat. Ita de supbia et
ceteris poss̄ dici. Presūpco. arrogātia. ia
ctācia. ⁊ p̄pocriſ. circa boā natūē aut fortunē
min⁹ hnt pēcā ⁊ peiculi q̄ circa bona gracie
p̄sertim gracie grām facientis. cū illa min⁹
cognosci possit in esse. Pertinacia in opi
nioibus et actibus p̄p̄rijs p̄ quā quis non
est patus corrigi. dāpnabilis ⁊ vix sanabil̄
est p̄sūpco. ⁊ dū in rēores alioꝝ aut apud
religiosū est cūcta turbat et p̄dit. Nō est
seruīt⁹ sed libertas parere legib⁹. qm̄ obli
gacō p̄ wtū aut p̄ceptū ceteris p̄ibus auget
virtutis et meiti rōnem. vt ubiq; enī addi
tur circūstantia bona in wto latere in p̄cep
to obedientie. Subditi obligantē obedire
superiorib⁹ in hijs dūtaxat resp̄cū quoz sūt

superiores a dum regulas sue dñacōnis non
excedunt. Nullus actus debet ab homīe
phiberi s̄ pena peccati mōrtis alicui inuito
etiā subdito nisi ad illū iam fit obligatus p
legem diuinā explicitē vel implicitē virtua
liter vel informa. Nam solus deus est q̄ ha
bet imperiū eterne vite et mortis. Stultū
et iniuriosū pro superiorib⁹ est credē omnes
institucōes factas quales videmus respectu
subditorū obligare ad peccatū mortale sed
fūt multe accipiende vt cōmūcōnes multe
vt moniciones multe vt consilia multa vt
quedam decentie a honestates a facientes
ad finem cōsequēdum multe vt tpālē hāc
vitam solū regulānt a ad penam tpālem si
tūsgrediantur solum obligānt. Jurans
vel vouens in aliqua religione vel comūta
te ad implē omnia que per rēgulam talis eli
gionis aut comūtatis ordinata sunt aut e
rūt nō p hoc censendus est eē obligatus s̄
pena pccī mōrtis ad obseruacōnem illorū q̄a
dīna lex nō vult talit̄ obligare qz nec huā
na lex talit̄ obligāē itēdebat si rē ut suppo
nē itēdebat. Displicet deo infidel̄ a stul
ta pmissio infidel̄ q̄ non seruatur. Stulta q̄
discrecōis sale non odit. p̄pt̄ea stultū est di
cē. qz de ingrediēdo eligionē cōsiliādū nō fit

sed ad primā inspiracōnem ingredīē dum

Potest sincero a recto consilio . religiois in
gressus dissuaderi . quibusdā ad tpus . alijs
in eternū . Sic de p̄latuē suscepōe aut stat⁹
virginitatis diceret . Attamē modestissimā
cautelam in dissuadendo scim⁹ exhibitendā

102

Omne votū et iuramentū ad hoc q̄ obli
gatoriuū sit a discretū . habet iudicōes impli
citas . quaz aliquas inutile . aliquas vtile
esset in iurando p̄ exp̄ssum apponere . Vna
cōdicō est . que reseruat supiorū auctōitatē
Secda . q̄ iuramētum nō sit aut vergat in de
reiozem exitum . scilic⁹ ad mōrle vel veniale
p̄cēm nūc aut in post⁹ . Tercia . q̄ nō sit in
salutis dispendiū . hoc est in p̄fcois impedi
mentū . ut eēt vouere non intrare r̄ligionē
nūquā suscipere p̄laturā . aut non loqui cum
p̄entib⁹ . a similia . que lic⁹ possint licite q̄n⁹
dimitti . nō tamē passim iuramēto aut voto
vallari . Quādo aliquis nec actu nec hitu
p̄ verba sua intendit iurare . nō est reus p̄
iurio apud deum nec etiā apud hoies . si suf
ficiēter hoc ostiteit . p̄t tamē de incauto mō
loquendi vel scādali⁹ ādi vel asserendi vel
de intencōe fallendi culpari . Hoc facit pro
religiosis et quibusdā alijs qui iurant per
votas suas a per aiām camis irrisorie . Et p̄

burgūdis et assuetis iuratoribus p̄ter oēs
intencōnem obligandi se iuramento. In
st̄itucōnes huāne nō debent tales interp̄ta
+ cōes aspnari quales iuramēta a v̄ta scdm
concordem doctoꝝ sentētiā recipiunt etiā
dūm ferrētur absolute. Alio qm̄ in laqueū a
magnū salutis dispendiū verterētur. Sed
contempnere aliquā rem ut auctoritatem
supioꝝ est ip̄am vere vel interp̄tatiue nullā
aut vilem aut min⁹ iuste reputaē. Ois
peccans etiā venialiter cōtempnit q̄uis nō
ois talis agat ex contēptu. Sicut nec om̄is
supbus agit ex supbia. a ita in alijs multis
Contempnens auctoritatē supioꝝis nō ex
passione vel fragilitate vel ex ignorantia s̄
ex cōtemptu q̄ est p̄ncipalis causā aut finis
t̄nsgressiōis sue reus p̄cc̄i mortalis existit
vt dū q̄s dicit supioꝝi in eo q̄ supioꝝ. Ego in
d̄spcū v̄io hoc agā qd̄ inbitetis alias non
acturus. Ad euitacōez p̄cc̄i nō sufficit b̄n̄
sentētiē a iudicaē de agēdis nisi volūtas a af
fectus tali iudicō s̄formentur. Afficitur enī
sepius volūtas ad aliq̄ a ita talit̄ exequit̄
Ac si suus intellectus taliter agendū dida
ret. Sup hoc incoōtinētes circa quodlibet vi
ciū tam carnis q̄ sp̄s aptū dant documen
tum presertim in carne euidentius q̄ in sp̄

183
+
ppter difficilem reflexionē sup actus intelo-
res & latentes . et hec abscoſio crebro fallit
etiā ipos spūaliter ambulare uolētes. Po-
nentes intellēm libere vt talis est ponerēt
ſequenter in eo pccm pprie. Alij ad negli-
gentiā aut maliciam volūtatis hnt ēferre
crimē omne ſuū. Nulla est negligētia vel
omīſſio crimiāliter culpabilis absq; cōſenſu
vero vel interpretatio comitante vel preuio
Quid aut ſit cōſenſus int̄pretatiu⁹ dcm̄ est
Et hoc in angelis et in adam videtur origo
fuiſſe pccā. paſſio nālis vt ira . amor . gaudiū
odiū . inuidia . fames ſitis . delectatio . deſideriū
& ſimiles . ſi fiāt absq; oī cōſenſu . nullū pccm
ſūt . ſi vero cū cōſenſu ſed nō ex cōſenſu . inter
venialia deputant̄ . Similit̄ de actibus rōis
tam in portioē ſupiori vt est blaſphemā q̄
in inferiori . vt est appetit⁹ vindicte dicere ē
Si in p̄ceptis penalibus pena ſit addita p
modū diſiūctionis ad actū p̄cepti ſufficit
penam ſoluē dū act⁹ omittit̄ . Si vero ſit in-
poſita pena . vt ſolū accessoria et inducens
ad p̄ceptū p ſoluōez eius non excuſatur
p̄cepti t̄nſgreſſio . ſed tene aliquā cōpenſatē
judicatē aliter tanq̄ malū ſi fiat ex officij
iudicio et p testes legitimos nō est ex ſe ma-
lū ſed virtuoſū . etiā ſi p cōfeſſionē aut aliter

sciretur eē per iudicē innocens nec aliud pa-
tēt effugiū qñ suo fūgētur officio. iudicāē
ppria estimacōne aliū ex aptis signis extē-
rioribus. que nō possunt bñ fieri non est ex se
pcēm mōile licet qñq; sit curiositas venial
qñq; mortalis dū homo ab alijs meliorib?
aut debitis impedit aut dū per hoc in supbi-
am erigitur. iudicare alteꝝ leuī p̄sumpcōe
scdm p̄fūpcōes extēiores p̄sertim retemē-
tes non ex se mōile. Secus si fixa assertionē
inteiori l' extēiori illud fiēt in magnū p̄mi-
dedecus ⁊ malū. Nullus in vita iudicāndus
est tāq̄ dignus inferno. qm̄ spūs scūs opā-
tur subito. facta igit̄ non p̄sona sūt a nobis
iudicanda. Zelotopia que est retemēs
amor suspicōsus nō satis fidēs de re amata
⁊ alie suspicōnes maliuole vt dum aliquis
semp̄ putat irrideri ⁊ falli vt quidam melā-
colici et quidam ex religiosis faciliter cadūt
si non rep̄mantur. Sed si addatur consēsus
liber sūt vt plurimum mortalia delicta aut
mortaliū delictorū retemens causa. Ido-
latra que est exhibicio honoris diuini ve-
re vel interpretatiue aut attributiue dum
alicui creature aliter q̄ sibi pōt cōpetē ⁊ apo-
stasia q̄ est recessus a vera religione ⁊ mur-
mur cōi dīnam p̄uidentiam ⁊ blasphemā

deo indigna ascribēs . qñq; sūt ex supbia
 intellcūs nolentis se captiuare in obfidiū
 fidei . a tūc ibi est error in fide . Aut solū fūt
 per deprauacōez affectus . a tūc sūt malicie
 ex se crimiāles . licz ex circūstancijs dici pos-
 sint qñq; veniales . sicut est aliquis honor
 dinus pprie . aliquis solū p atēbuōnē aut
 picipacōnem aut analogiā . Ita scdm hoc
 varie sunt spēs ydolatrie quedā pprie . qdā
 solū analogice dē . omēs tamē ex gñe suo
 mōrles existūt . vt in inuocacōib⁹ demonū
 In astrologia de iudicijs circa ea que depē-
 dēt pure ex libero arbitio . In nigromācia a
 pyromācia a gñaliter in supsticōibus oib⁹
 phibitis atq; nepharns . quaz effcūs neq;
 a miraculo . neq; a natuā rōnabilitē expectari
 possunt . Nulli facienti qd in se est hoc est
 bene vtēti donis dei iam hētis deest deus in
 necessarijs ad salutē . siue sint illa credēda
 siue opanda . Volens credē a fantasias
 ad oppositum fidei tollerās inuitus . sicut in
 plerisq; vidē est . nō est infidelis sed mētur
 Ita de uolēte penitē a deū diligē aut aliud
 bonū facē ex affcū . quē indisposicō corporalis
 impedit p rēgula dicēmus . Tollat super-
 bia a viris deuotis et abstractis . qz sentiē
 osolacōnes spūales in affectu nō est signū

infallibile q̄ caritas inſit. Sicut eaz̄ carētia
caritatē deesse non odudit. Nā assuefactio
a cōplexio aut dyabolica illufio cause sunt
cur tales affect⁹ q̄nq; vel inſūt vel nō inſūt
Adorās adoracōe deo debita absolute ydolū
vel diabolū tūfigurātē se in āgelū lucis seu
xp̄m. a mōli crimiē neq̄t excusari. Neq; hec
ignorantia inuicibilis locū hab; sed pbādī
fūt spūs si ex deo fūt. Secus si s̄b condicōne
implicita vel explicita hec adoracō fiēt. Vbi
probabilis coniectura de sic agendo contin-
geret quēadmod̄ hostiā nō sacratam ymo
lapidem hostie similem casus aliquis licite
faceret adorare. Pia intencō faciendi et
tenendi sc̄dm intencōnem ecclē si non excu-
saret multos ex xp̄ianis simplicibus ydola-
trie censerentur in adoracōibus ymaginū
cicuis pulchre q̄ turpis a veteris q̄ noue
q̄ si numiē aliquo ille magis q̄ alie ēplerēt
Inuidia que est dolor de ali De inuidia
eno gaudio vel gaudium de malo ex gene-
re suo mortalis est quia contra caritatem
Et presertim si dolor fit de bonis spirituali-
bus. Sed ex defectu deliberacionis vt in pri-
mis motibus vel ex malicia cōplexionis me-
lancolice. Aut quia dolor ille trahitur ex
tra genus inuidie potest non esse mortalis

105
vt dū dolet aliq̄s ex iusta causa et fine bo-
no. Detractio que est diminuō fame al-
teri⁹ occulta vel diffamatio q̄ est publica l
otumelia ⁊ ex p̄bracō que fiūt in facie eius
qui leditur fiūt ex gr̄e suo mōrles si dāpnū
vel dedecus sit nōbile. ⁊ si non trabātur ex
ppriam rōnem. vt si fiāt ad cautelā alioꝝ
ne seducant. aut p̄ bono reipublice vel cōi-
tatis alicui⁹. aut pro correctioē fr̄na. Sed
apud imp̄fectos ista bene agē. scilic; alios
r̄ce increpāē. sicut et se digne laudare diffi-
cilimū est. Ira p̄ zelū. que est de malo cul-
pe. dicit̄ ex se laudabilis sed ex mō p̄sequē
dī potest fieri vitupabilis. dū nec t̄pus nec
locū nec modū nouit obseruaē. p̄sertim q̄n
p̄nacie diūda est ⁊ turbantū sedicōnum
magis adductiua q̄ sedatiua. Ira que
est motus ocitatus ad inferendū vindictā
p̄ malo sibi vere illato. si sit sc̄dm ordinem
iuris nō est de se vitupabilis. sed reducitur
ad irā zeli. vt in iudice vel p̄ iudicem. secus
si ex libidine pp̄rie vindicte p̄ncipaliter. vel
si iniuria non sit vere facta. sed ita leuiter ⁊
irrōnabiliē estimat. Ira est q̄nq; nālis
passio vt in melancolicis et coleicis. q̄nq;
p̄mus motus. q̄nq; sola impaciētia absq;
appetitu vltioris vindicte. q̄nq; refugeracō

quedā caritatis erga primū . citra odium
jn quibus casibz aut nullū est de se aut ve
male pccm. Ira que est appetit⁹ deliberat⁹
vindictę pprie p̄ter aut cōi iuris ordinē ex
se ⁊ vt sic est mortalis. Presertim si vindicta
sit notabilis det̄menti De accidia

Accidiā dicimus esse tediū inēni
boni que ex gnē suo venialis est
quia cōtrariatur non caritati sed
eiusdem feruori. s̄sit autē mōrlis
dum p̄ eam aut ex ea mōrle crimē incurrit
vt ommissio eoz que sunt de necessitate salu
tis vt despacio de diuino auxilio aut sui p̄
s̄ interfectio. Sola negligentia mōrlis est
p̄ quā id quod sub precepto cadit obmitti
tur quāuis culpabilior in exercitijs spiritu
alibus et perarchicis vt in missa q̄ p̄pha
nis. Ocium sanctum vite contemplatiue et
studiose debet homo quātū ex se magis ap
petere q̄ officia vite actiue presertim cum
obligacōne imminente manifesta nccitate
aut superioris precepto racōnabiliē accedē
te. Dimittendum est ocium pro caritate
proximoz inhabilis prozsus ad ocium con
tēplatię labore ip̄e extius ad sui alioz pro
fectū. Et si aliqs ad vtrūq; valet velud abi
dext̄ maḡ p̄fectio est a mixturā hāc in statu

176
pñtis indigentie optimā iudicam⁹. Euagacō mentis tpe orōnis. ex p̄cepto debite si fiat ex deliberato cōsensu. at; teneat. illa sola intrūpit intencōez debitam orōnis. ⁊ facit ut p̄ceptū nō sufficienter adimpleatur nisi rursus iteret qđ p euagacōnē hanc infectū est. qđ tamē fieri aliqñ neq; debet neq; expedit. neq; pōt in missa. aut dū hora preterijt ubi. dū euagacōez. qñtūcunq; multa sit. ex deliberacōne tenē non volum⁹ tūc hītualis p̄matia ⁊ virtualis intencō p̄habita de orādo ut debemus iugit̄ vna manet. Exemplū est de pegrinacōne. Conuersio cord̄ ad deū tpe orōnis qñuis sit laudabilior ceteris p̄pibus. si scđm verba et sensum orōnis fiat. Attamē istud nō est necitatis. qđ de illicite ratis cōstat. et imp̄fct̄ etiā cōtēplatiuis non nisi rax est. Impaciētia ⁊ languida mollicies ⁊ effeminata cōpassio ⁊ mutabilitas ad oēz v̄tū sūt ex se vitupabiles ⁊ i culpā mōzlem vergūt dū ex inde ea que iussa sūt fieri vel exequi. scilic; ⁊ veritas vite doctrine at; discipline reliquūtur. Tediū boni pueniens ex difficultate opis. aut ex malitia cōplexionis absq; culpa plus in iohanne q̄ in petro auget meritū ⁊ laudē iohānis. si ⁊ dū in ceteris ip̄e cum petro equaliter opetur

Difficultas in ope virtutis ex assuefactio-
ne vicōꝝ pueniens plus de ple dimit rōez
laudis ⁊ glorie meriti q̄ augmētꝝ. Tamen
male habituatur quā nisi ex maiori conatu
opus simile ad bene hūtuatū p̄ficere nequit
magis inde ēdditur incidētaliter cōmendā-
dus. Pusillanimitas qua quis contra
iudiciū supioris sui ⁊ prudencioris sui repu-
tat se minus iusto ad aliqua faciendum ⁊
p̄tinaciter refugit officia a supioꝝe imposta
ad inobedientiam supbam imputatur quia
iudiciū suū nimis p̄fert ⁊ inmittitur pru-
dentie p̄prie. Secus si ducatur proprie lege
spiritus sancti de qua debet eē certus. Secus
p̄rea si sciat piculū suū euidentē. de quo fidē
facere supioꝝi nequit

De Auaricia

Auaricie obiectum est immodera-
ta possessio quod ex genere suo
non videtur eē mōle vniuersaliē
sed in mōle trāsit dū ex delibera-
cione efficaci ⁊ absoluta appetuntur querū-
tur vel rapiūtur aut retinētur aliena inuitis
dñis qualicūq; modo fiat clam vel palam
vi vel fraude consilio vel auxilio. Presertim
si res sit notabilis detrimenti ⁊ appetitu sus-
focante racionem et a dei seruicio penitus
impediente etiam licita vel propria bona

10
appetunt querunt seu retinentur. quasi in eis
spes totius auxilij velud in deo poneretur
mōle est: quā auaricie spēm aplūs ob hoc
appellauit ydolorū seruitutē. Non debet
aliquis dici tenē rem alienam inuito dño
quūuis nesciente. qñ dñs psumit rōnabilitē
ofensurus ex familiaritate vel aliūde dum
sciuerit. aut si iux̄ dictamē rē rōnis ita debz
ofētiē quēadmod in extrema nēcitate aut
dū cū nōbili detrimēto reddētis. et cū modi-
ca vtilitate recipiētis alienū. qđ dāpnū sū
pua expectacōe pōt euitari. null⁹ preterea
gladiū arreptū dicēt reddēdum in manus
dñi dū furit. quāq̄ illū instātius repeteret

Sub furibus aut sacrilegis aut raptori-
bus op̄hēdūtur quo ad crimis equalitatē
q̄tqđ sit de restitucōe facienda ipi⁹ aduōti
fouentes causam quā credē debent iniustā
aut p culpam pdentes iustam. et medici in-
fideles et iudices mali et prelati qui p̄ficiūt
officijs publicis et bñficijs presertū curatis
illos quos scire debent esse raptōēs et aīaz
destructōēs. bonis sp̄etis. ipsi prozsus ofili-
arij dñoz ad talias iniustas. et gñalitē qui
taliam agūt aut etiam ofentiunt agentibus

Acquirē medijs illicitis. illicitū est plus
vel min⁹ iux̄ maliciā medioz. varie insuper

secūm naturā contractū in acquirendo. Ita
vt quāq; trāseat res in verū dñum peccātis
quāq; nō. Cōtract⁹ enī quāq; irritat diuino
iure l' huāno quāq; permittit ut infra dicē
dū est. Symoia q̄ est studiosa volūtas
emēdi aliqd spūale vel ānexū spūali cōstat
q̄ de gñe suo est mōrlis pl⁹ vel min⁹ pprie
vel in pprie iurē naturā eius qd dicit spūale

Temporalitates enī ecclie quibus eis dicatē sint
pprie tñ spūales nō existūt. nec symoie no-
mē nisi positio iure recipiūt. In actibus q̄
sūt symoiaci solo iurē positio cadit p̄scriptō
vt in recepcone moderata p̄ sigillo aut lra
aut sustentacōe ministrozū in collacōe ordi-
nū. in alijs nō ita. Sfaciens aliquod op⁹
spūale a mēde mēcedem tpalē expectās aut
econ q̄si vnū sit rōnabile p̄ciū alteri⁹ symo-
niacus est aut p̄fita corde vel ore vel ope
dicit aut tpale q̄t q̄ pōt precio tpali opari
vt est obsequiū curialiū a similia. Sustēta
cōnem suā moderatā in tpalibus aliūde nō
hōitam si quis expectat ex ope spūali non
incurrit ex hoc symoniacā p̄uitatem. quia
dignus est opari⁹ mercede sua. Caueat tñ
turpis q̄stus a scādalous a intencōis o-
culus conseruetur incorruptus vt non ibi sta-
tuatur principalis finis in mercede tēpōali

11
sed subordinat⁹ ad deū. aut non extra deum
ita de predicatōe p̄mo de dilcōne dei super
oīa dici posset. ⁊ de bñficiōꝝ appetitu. Sy-
168
momiaco ex pacto vel ope nullū ius acq̄rit
in bñficio vel fructibus eius. q̄n restituere
teneatur. secus si steteit in sola volūtate q̄
iā nō diceret studiosa. Similit̄ de hereticis
puniendis ⁊ distinguē. De ludo tarilloꝝ
de torneamentis. de vsuris varijs ⁊ pallia-
tis dicūt iuristaz pluēs. irritatos ab eccl̄a
illic eē ⁊ tractus. Secus in mētricō ⁊ histrio-
natu. ⁊ symonia intiori. in missis cantādīs
⁊ alijs quibusc̄. vt forte in deicis mercatū-
ras aut medicinā. aut aduōtiā absq̄ disp̄-
sacōe exercētib⁹. Bñficiatus iusto titulo
si simpliciter omittat dñū seruitiū in oib⁹
non videt acquirē ius in fructibus apud
deū. Multa faciūt ad hoc ut aliq̄s faciat
fructus sui bñficij esse suos in foro exteiori
p̄mo ⁊ q̄ restituere non teneat. que aiam a
p̄cō mōrli non liberāt vt intrā subito c̄tis
horis ad eccl̄am ⁊ intēcōne solū questuosa
et similia. Si circa bona beneficiatus ha-
beat instituta p̄ paupibus ⁊ illa cōsumit ad
alios vsus. ip̄e ad restituōnem obligatur
Secus si totū sit cōmissum fidei sue. vbi et si
peccet grauē ⁊ sacrilege quādoq; abutēdo

bonis illis luxuriose tñ restituere nō tenetur
Si teneat quis plura bñficia ex dono supio-
ris in casibus nō excusantibz hāc pluralita-
tē. peccare pōt vřqz. cōferēs p indiscrecōem
Recipiēs p abicōnem. Nichilomin⁹ occupās
restituere pcepta nō tenet. Sed nisi peccat
a p futuro pvideat nō erit ei sal⁹ Qñtūcūqz
multa bñficia aliqs teneat auctoritate su-
prioris illa pñt dici vnū bñficiū sicut pluēs
tunice in magnis frigoribus vna tunica et
hoc vñtate morali si illa oia nō sint nisi ad
sufficientē decentiā status occupantis secul-
so scandalo et impossibilitate officiandi p
se vel aliū nō exñte. Beneficiū datur ppter
officiū nō quidē in dicendis hoīs solū. Alio
qn duplex officiū ad duplices hoās obliga-
ret. Sed officiū est quid qd ecclie a proximo
prodest scdm q magis beneficiatus est ma-
gis obligatur. Si omnibus circūstantiis hic
inde pensatis iudicare debeat prelat⁹ petz
esse sufficientiorē notabiliē a simpliciter ad
hanc curā obtinēdā et det scientē insufficiēti
peccat mōliler quia nō habet rectū oculus
Secus si nō sit nōbilis dñia. In collacōe be-
neficij p̄sertim non curati haberi potest r̄spe-
ctus licite ad obsequia licita et honesta ali-
cui⁹ a ad gen⁹ et ad spē p̄ficiendi in futuro

et alia multa. dū tamē intencō p̄ncipalior et
 finis sit deus et utilitas ecclē. et scādalū eui-
 tet. Insufficiēs ad obsequiū ecclē p̄serti
 de quo nō est spes de breui p̄fectu quocūq;
 si p̄moueri querat. peccat mōrliter. et eum
 p̄mouēs similiē. si hoc scire tenebat. In
 moralibus id qd̄ modiciū est. p̄ nullo repu-
 tat. tamē diuitiū modiciū est qd̄ paupi non
 parū. nec insup̄ modiciū dicendū est apud
 deum. illud qd̄ efficacit et p̄ncipaliē inducit
 aut induci querit ad aliud q̄ debēt. Sec⁹
 si p̄ui sit incitamenti et velud occasionalis
 in intencōe recipiētis et dantis. scdm̄ hoc q̄-
 tificet munex recepō in iudici⁹ et p̄lati

Raro licet alicui querē prelaturam. sicut
 raro or̄ngit. vt aliquis possit absq; p̄fūp-
 tione iudicare se talem. qualē dicit aplūs
 oportē ep̄m esse. Tamen necitas euidentis
 ecclē et p̄babilis viedura fidē faciēs de suffi-
 ciētia sua p̄nt appetitū talē aut excusabilē
 aut laudabilē efficē. Literius p̄t homo
 litteratus licēciā in sua scia q̄ prelaturam
 appetē. scdm̄ itaq; erigit p̄fionē in ḡtuitis
 de qua nō ita licet p̄sumē. sicut de erudiciōis
 qualitate. Dū curat⁹ baptizare puerum
 sine pecūia. aut sepelire mortuū nollet. licēt
 alicui ḡue piculū in mora vidēti daē pecūia;

docti

non ut precium sed intentione veracionem suam redimendi pecunia tamen nec cum curato non in dominium et ius tanquam vere data sit sed in predicionem debentque ipsa restitui. Simile de prelato et iudice damus iudicium in eis quod gratias ministrare debent. Studium licet presertim auctoritate superioris et ad proficiendum pro se et alijs in posterum non ad otium vel curiositatem susceptum excusari potest prelatum vel curatum a residentia personali pro tempore ubi de vicario sufficienti provisum est. Alioquin studere est se mercenarium et lupum ouibus exhibere. Ad vigilias mortuorum et alia suffragia que in ecclesijs secundum distributiones cotidianas instituta sunt beneficiatus studens aut legitime absens non tenetur. Horas canonicas adaptate horis diei ut primam prime terciam terciam quavis singularibus personis sit congruum non tamen necessarium. Horas enim quasdam preuenire vel subsequi pia intentione seu utilitate phas est. ut de seculo dicere matutinas pro mane sequenti. Vsum ecclesie sue cuius ius suus est principalior titulus aut quam actualiter incolit beneficiatus regulariter insequi debet nisi dispenset vel superior auctoritas vel paupertas vel pia conuentionum caritas atque utilitas. Vtura proprie dicta

que iuri dīno & natuāli straiat. & de se mōē
 lem culpā habet. est aliquid recipe ex pacto
 vltra sortē. Sortem vero estimam⁹ appella
 tam. ius qđ hētur in re per vendicōnem aut
 empōnē. aut aliū modū. scđm quem tūst
 dñium rei in euentē & fit sua. Quia ius
 vtēdi pecunia ad tpus vel p semp. nō trāst
 in aliquē absq; eius dñio. p̄ptēa in materia
 pecunie cōmodacō & vendicō cōincidunt. &
 illic sepi⁹ vsura collōtur. q̄bi enī aliq; p re
 iam sua aliud dare opellit. Recipiens ad
 vsuās nēcitate opulsus sub intencōe dandi
 illud qđ est vltra sortē tanq; suū. & ad redi
 mendū vracōes suas et dāpna. nō videt
 mōrlit delinquē. quia nec p̄prie cū vsuārio
 dāpnabilit̄ exigēte p̄cipat in crimīe. Sed
 nec p hoc ius hab; vsuārius in dato obstā
 te ecclīastica auctoritate que recepōez hāc
 irritat. Omis fere cōtract⁹ vsurarius ex
 gñe. p̄t p piam intencōem dantis et ec̄cipi
 entis tūstferri a suo gñe in op⁹ pietatis. vt
 si causa succurrendi principalit̄ indigentie
 p̄mi ex vna pte. et p̄seruādi se indēpnem
 ex altera. petat aliq; vltra sortē. nisi infra
 tale tpus sua fors ei detur: sic q; mallet tes
 te cōscīa suam sortē apud se manē nūc sine
 illo p̄cio. q̄ tūc cū tali p̄cio eandē recipe ob

dampnū certū vel pbabile quod ex solucō
nis dilacōe sortitur sicut in redditibz sēua
libus recipiendū p dños certis tēmis qñq;
pena pecuniaria imponitur non soluētibz
die assignata pōt aliquis recta intencōe et
p securitate solucōnis taliter statūre in pri
culari contractū vel cessioē; ad tēminū. Est
aūc illi⁹ intencōis signū si mallet creditor
id qd cessum est tpe statuto vel p̄us tēp̄e
q̄ tēminū elabi a emendā incurētur. Sic de
ementib⁹ reddit⁹ s̄ librate redimēdi iudi
cam⁹ rēdicōes ad tēminū a ad tps in calori
p̄cio. Similit⁹ omutacōes in quibz p diligē
tiā vendētis res in nullo meliorat⁹ tamē
certum lucrū affertur absq; peiculo dampni
sunt frequētius peccata mōrliā quāuis nō
semp vsuā pprie dicta s̄n guerris faciēdis
que malis in numeris plene sunt nunc ad
istos innocentes nūc ad illos sola vtilitas
rei publice eas excusat a mōrli que vtilitas
est vno ciuū cū principe a adiuicem. a cō
seruatio patrie aut euitacō dampni publi
ci notabiliter peioris q̄ sit dampnū pticula
re ex guerra pueniēs. Guerre iniuste scite
esse tales aut que tales debēt iudicari nō
excusant. A furtis. homicidijs et Rapinis
quim restitucōes aut emendas fieri necē fit

quāti erit possibile. Seruitutes p̄loꝝ in
 eis que nō sunt cōtra legē dei ⁊ natuē. pote-
 rūt ex suis vel patrū de meritis. vt cōspiracō
 nibus ⁊ rebellombus rōnabilē intrōduci
 ut tallie qued angariacōes. ⁊ similia. sicut
 iudeis postulātibz regem. dñs imposuisse
 videt. Accepō personaz in gubernacōe
 reipublice ⁊ gñaliter apud omnē iudicē et
 p̄ncipem de se illicita est. nūc mōliē nūc ve
 maliter ex circūstācijs ⁊ obiecto et politie
 cuiuslibet mariē turbatiua. non est autem
 acceptio psonaz nisi vbi debitū est ⁊ p̄itas
 vtrōbiqz. Quia in gracijs faciendis. vnum
 capere aliū dimitte. non est acceptio perso-
 naz. aut si res nō sūt pares. Retinē t̄bu-
 ta ⁊ s̄bidia rōnabilē intrōducta prius est
 furto simplici in subditis. ⁊ erigē violenter
 aut fraudulēt s̄bidia indebita a subditis
 per p̄ncipē rapina dāpnata est qñ autem
 hoc est. ⁊ qñ nō. generali regula tradi neq̄t

Mutacio monetaz p̄t esse par aut ma-
 ius delidū ex se. q̄ esset in casu. falsam aliq̄
 fabricacōe. qm̄ sc̄dm dāpnū reipublice opus
 tale q̄slibet assumit modū culpe. q̄ si prin-
 ceps dicat se dñm monete eē fit ergo dñs
 bonus dispensator non tirānus dissipator
 Omnia sūt principis. nō quidē p̄prietario

iure nec p se sed pro nēitate rei publice. Et
quid mirū cū necessitas facit psonē etiā sin
gulari aliena esse sua. Omnia bñficia sunt
pape tanq̄ ordinatori supremo non tanq̄
dño aut possessori. p̄mo nec tanq̄ immedi
ato dispēsatori regularit̄ ⁊ vniuersalit̄. nisi
prelatoꝝ inferiorū imq̄tas. aut manifesta
ecclie vtilitas casibus certis istud exigeret

Ab vsurarijs ⁊ raptoribus quos cōstat
ex alio iusto nichil habē. stipēdia seruicōꝝ
fufcipe nō licz sub pena restituciois faciēde
⁊ p̄cipationis in crimie. Ab vsurarijs ⁊
raptoribꝝ quos habē cōstat aliud ab vsuris
et rapinis sufficientē p sustētatiōē tot serui
torū utputa q̄tuor ⁊ nō pluriū. pōt seruitoz
sibi necessarius vnus ex illis q̄tuor stipēdia
obsequij sui recipe. aliter nō. Nō dimitti
tur pccm nisi restituatur ablatū hoc est nisi
volūtas efficac̄ restituendi assit dū possibili
tas ⁊ oportūtas accessit ⁊ prout sapiens
presertim confessor prelatꝝ determinābit. vt
q̄ veris dñis si supsunt aut heredibus suis
aut si fieri nequeat. quia nō sunt aut igno
rantur in pios vsus referant̄ ablata. Ne
mini de bonis alterius ipso inuīto licet du
cere statum vltra partem necessitatem sui
et suozum. maxime vbi posset laborare

aut etiã in casu mēdicare. ppter hoc bonoz
 omniū cessionē pro finali remedio iura ostē
 tuūt. ffur aut raptor non solum tenetur
 restituere ablata. sed dāpna inde sequētia
 oibus rite opēsatis. Similit̄ retētores testa
 mentozum aut plus iusto differentes eoz
 oplecōnē in grauē iacturā aiāz. Nemo
 de nccarijs suis simpliciter tenetur elargiri
 pmo nec de nccarijs scdm statū suū sed nec
 de supfluis suis. vt sua sūt sub pena peccati
 mortalis. nisi vbi grauis nccitas circa altz
 ipso psumē detente q̄ alius non succurret
 immineret. Nccitas enim extrema p̄mi
 p̄ferēda est soli decentie p̄prij status. q̄nto
 magis supfluitati. Sciēt dimitte supflua
 sua nōbilit̄ ofumi p̄ putrefcōnē aut alias
 potius q̄ in vsus pios ipsa largiātur. vix a
 culpa mōzli aut nūq̄ pōt excusari. The
 saurizae de se nō est illicitū sed puidū. quā
 uis ex circūstancijs pōt fieri crimināle. vt si
 fiat ex alieno. aut despando de diuino auri
 lio. aut in grande p̄iudiciū reipublice aut
 si alijs peūtibus non succurret. Vendē
 rem cari⁹ q̄ empta est. si nōbil sit excessus
 in lucro. oibz miserijs et picul a industrijs
 hinc inde opēsatis. est r̄gularit̄ de se malū
 et peius si ppter indigentia p̄mi hoc fiat

Et si res vendita ex sua industria meliorem
cōdicōnem nullā adeptā est nec in se nec ex
tñseca cōsideracōne. vt q̄ p̄pinq̄oz. ⁊ ad vsū
facilior. ⁊ similia. Defectus rerū vendēda
rum quos q̄libet ad extra p̄sumit cognoscē
de facili sicut nec abscondendi sūt fallacibz
cautelis. Sic nec eos dici necesse est presertim
quo ad fori extrinseci iudiciū ⁊ quo ad deū
etiā si p̄cñ quāntitas p̄porciōnabilē ad defectū
minuat. Dāpnā q̄ aliq̄s nō ex culpa ⁊ ne
gligētia sua mercādo incurrit pōt vendendo
deducē. Presertim si dāpnū sit p̄tinēs de se ⁊
q̄si regularit̄ ad mercaturā. Alioq̄n nō oportet.
vt si demetozū merces ignis fortuit⁹ as
sūpseit. Secus p̄tēa vbi ex culpa vel sponte
aliq̄s merces defectuosas adducit vt in e
quis ⁊ mulis fieri solet s̄ nō licz ut vendat
p̄ integris neq; de⁹ irridet. Cū deceptōe
vltra mediū iusti p̄cñ cōtradū imitū leges
inimūt. In alijs vero casibus. etiam si pec
cēt vendētes res suas enormit̄ tamē cōstatuē
nō tenētur emētibz q̄ntū regularit̄ occurrit
iudicādū. Legit̄ p̄scribēs in re p̄us alie
na illā neq; quo ad deū reddē cōstingit. Sec⁹
si fraus in p̄scribēdo fuit ut defectus bone fidei
q̄ fraus si pateat in iudicō exteiori ad reddē
dū p̄scribēs impellit q̄ntomagis apud deū

73
si lateat aut pateat. Mercatores earūde
rez si aspiēt ad inuicē q̄ nō nisi p̄ tali p̄cio
nōbili excessiuo merces suas tradent. ipsi
quo ad forū exterius si sciat. a quo ad inte-
rius dāpnādi sunt. Solucō decimarum
sacerdotibus est de iure dīno. quatin⁹ inde
sustentētur. sed quotā hanc vel illā assignare
aut in alios redditus cōmutare positi iuris
existit. In redditibus ad vitam emēdis
aut gregibus ouū prestādis ad modum
lucris sic in mercaturis. sic in silib⁹ regularit̄
tractibus qui nō penitus ex vno latē dau-
dicant. q̄ videlicet ad vtrūlibz nūc lucrum
nūc dāpnū imminet. nunc vendenti nūc
ementi nulla videt̄ esse malicia de gñe. sed
circūstācijs alijs vtrū male posse nullus
nescit. Campsores p̄ centū frācis reddē-
tes certam quotā in fine āni cū integra pe-
cunia et similit̄ mercatores. difficile est ab
illicito tractu liberare. nisi bonificauit hos
tractus causa pia. q̄d fieri nōnūquā posse
nō negam⁹. sed securius est oppositū. A
rebus que vsu peiorantur. a rebus insuper
quaz vsus trāslacōe dīni fructū affert certū
licitū est precīū locacōis adipisci. Empcō-
nam decem solidoz ad p̄petuū sup̄ fundum
aliquē centū libraz. aut sub obligacōe totā

domini

magne hereditatis. difficile eē. dicūt aliq̄
p̄ directū iustificare. p̄ indirēm autē posset
aliq̄s totū fūdum vendere pro viliori p̄cio
Postea ip̄m cauzi recipe usq̄ ad deductio
nē illoꝝ decē solidorū De vitō gule

Gula est appetitus immoderatus
comedendi nō cōpetit ex suo gñe
q̄ fit mōlis nec etiā in delcācōe
inde cōsequēti. S̄fit aut mōlis tri
pliciter. Aut si cōestio est cōi p̄hibicōez vel
votum siue hoc fit racōe cibi seu t̄pis seu loci
Aut sc̄do quādo aliqua fieri p̄cepta sunt ob
gulam scient̄ vere vel interpretatiē obmit
titur. vel p̄petrātur p̄hibita. Aut tercio t̄mi
q̄ quādo corpus aut racō nōbili d̄tmento
per gulā sciēter vere vel int̄pretatiē p̄ḡua
tur. In moralibus ille dicit̄ int̄pretatiē scire
aliq̄d. quādo et si actu scire negligat. scire t̄n
debet a discrimi nō semet obicere. Vocam⁹
in sup̄ sc̄ia; nō p̄ demōstracōez s̄ p̄ v̄temētē
a p̄babile diciturā. ieiunijs eccl̄ie l̄ alt̄i absti
nētie neō cū nōbili et p̄cognito ḡuamiē sui
corpis a vsus d̄ois obligat. sed uiso sc̄ādalo
neō t̄n leuīt sibi fingat ḡuamiā ex ieiunij ab
stinētia qm̄ ex ip̄a paucōēs peūt q̄ ex gula
Pueri a senes a pregnātes a nutrices a
infirmi et paupes nō h̄ntes v̄n̄ semel refici

et laborantes nō hñtes aliūde statū opten-
tem. ⁊ itinerātes auctoritate prelati ⁊ aliū
consuetudinē dyocesis in qua sūt insequētes
ab ecclie ieiunijs regulāe ius excipit. Vo-
tum cartusienē de nō esu carniū. vñ in super
alioꝝ religiosorū de multis obseruacōibus
duris als licitis. vñ demiq; particulariū pso-
naz de certis cibis nō edendis in eternum
vt de capite in certis casib; nccitatis extre-
me. pbabiliē si vota hęc tenēnt imminētis
debent immutari. Non enim licet aliū cōtra
dei preceptū occidē. qñto min⁹ seipm. sedu-
dim⁹ tñ in oibus scandalū pusilloꝝ. De
teior atq; piculofior est abstimētia immode-
rata. q̄ voracitas aut ebetas. si dicta absti-
nētia vsq; ad turbacōez cerebri ⁊ vsus rōis
nōbilitē ⁊ sciēntē vergat ⁊ adducat. Pccā
regularitē quāto sūt spūaliora. ⁊ quāto sūt
sub maiore spē boni palliata. tanto piculofis-
ora sūt ⁊ a sanacōe magis distāt. Vñtes
impedimētū de nō ieiunādo legitimū. qđ nō
est exceptū a iuribus p expressum. securius
agūt. quāq̄ non sit nccō si dispensacōnem
prelati q̄siuerint. et q̄ secrete agant id qđ
agūt ne aliū scandalizent. Caritas frīgē
ocedit. omestionē alias illicitā qñq; ppter
hospitē. qñq; ppter infirmū solacō. qñq;

propter obsequium prestandum ut in seruatoribus
monachorum. et etiam principum preguftando et in
preguftantibus cibis eorum eis occidit. Pre-
ceptum de ieiunio ecclesie potest aliquando seruari dum
contra deum mortalis gula committit. Sic in multis
dicendum est. Ebrietas autem mortalis est et gra-
uiter omnis delectatio cibi et potus. quam aliquis
tanta libidine comedit et bibit. Et postpositum
deum sic quod ubi aliquid dei preceptum unum vel
alio debet a se violari. nullo modo a tali delecta-
tione non cessaret. Secus si delectaret etiam
ex consensu libero contra deum non hoc facturus si
deus prohiberet. tunc enim vel nullum est vel tantum
veniale delictum. et habet hec regula in multis
aliis materijs vtilis locum suum. Probabile
est comedente ter in die ieiunii sine causa
non esse peccatoze precepti in terra comestioe
sicut in secunda questione oppositum tenere sit seculus
De comestionibus spirituum et similibus com-
suetudo teneat et delectationis nimia libido
vitetur. Inebriare alium scienter ut vsu
careat rationis in eius notabile detrimentum
peccatum mortale est. De vicio luxurie

In viciam ex genere suo mortalem dicimus
propter corruptionem generatiue virtutis
maioris quam nutritiue ac maiorem eius
necessitatem. Et quod contrariatur huic precepto

Nō mechaberis. et ut p bona m̄imonij ad
 iste quereſ excuſari. Conſeſus in delcācō
 nem luxurie circa obiectū ſibi p̄hibitū eſt
 mōle p̄c̄m. ſiue ſit in cogitacōe ſeu in verb
 aut in viſu. aut tactu. aut nutib⁹. aut opa
 cōne. Quāobrem familiaritas magna hoīm
 carnaliū mutuo. p̄ſertim ad nudū. quācūq;
 ſint eiufdē gn̄is aut ſer⁹ aut diuerſe etatis
 piculo p̄ima eſt. idēoq; vitāda. Graui
 tas p̄cōꝝ luxurie ex gn̄e ſic ordinaſ. ſcdm
 grau⁹ et min⁹ graue. quāq; ex circūſtātijs
 poſſit eoz ḡuitas aliē variari. Beſtialitas
 cū brutis. Sodomia cū eodē ſeru. aut in va
 ſe nō ordmato. Mollicies ſecū. Sacrilegium
 deo dedicataꝝ. Inceſt⁹ p̄nū. Stupꝝ v̄gimū
 Adulteriū ligatorū. ſſormicacō ſolutorum.
 Luxuria gn̄aliter. Licitū eſt ſuam caſtitatē
 ſicut p̄p̄iā vitā defendere. vim vi ēpellendo
 Delcācō viri cū vxore licita eſt. cauſa p̄
 cauſa reddendi debitū. cauſa p̄ſeruacōnis
 ab incōtinētia p̄hibita. Et ſi ſola delcācō q̄
 ritur. infra methas tñ vinculi m̄imonial
 ſic q; extra nō quereſtur. neq; ſit cū circūſtā
 tijs aliūde p̄hibitis. illud aut nullum aut
 tantū v̄male p̄c̄m eſt. Vxoratoꝝ alter
 peccare p̄t mōlter in m̄imonio. ſi cū detri
 mēto nōbili plis d̄cepte aut gn̄ande ſciēnē

75

fiat ut tpe menstruoz si extra vas si cū desi-
derio absentis quasi pñtis. alterius non sui
si pñcipaliter ex causa aut ex fine mōliler
noris. Sfacili⁹ est sepe ab ope carnali to-
talis abstinentia sicut in virginib⁹ ⁊ vidu-
is q̄ modeste maritalem copulam exercere
sicut febris potu ⁊ ignis flatu et pruritus at
tactu tandem magis succendūtur quia cor-
pus sacerdotis si vxozaretur ess; vxoris sa-
cerdos qui totus esse debet dño cōsecratus
⁊ expeditus a cura rez⁹ familiarū ⁊ solutus
legibus ciuilibus ⁊ oracōni iugiter vacare
racōnabiliter astringitur vto castitatis

De preceptis decalogi

Obligere deum super omnia. ex toto
corde. ex tota anima. ex tota vir-
tute. quātum sufficit viatori ad
salutem est taliter affici. ad deū
actu vel habitu. q̄ dei amicitia. cuiuslibet al-
terius rei dilectioni añponit. Sic q̄ pro nul-
la dilectione sui vel alterius. caritatem vel
let deserere per transgressioēm cuiuscunq;
p̄cepti diuini. Nemo scdm legē tenet pot⁹
eligere amichilacōnem seu dampnacōnem
eternā. q̄ peccare mōliler. neutruū quippe p̄t
eligi licite stante lege ⁊ p̄cepto hñde carita-
tis tūq; neq; amichilacō stat neq; dāpnacō

Proposita alicui viatori ista questioe et
similibus. an citius pateret esse in igne per
vnu diem. q̄ p̄ccō mōli ofendere. nō tenet
circa hoc deliberare absolute de altā p̄cium
sed teneat suspensum iudiciū ofiderādo fragi-
litate suam. et fidendo in dīna misericordia
que vel nō paciet eum in talē tēptacōnem
incidē. aut si patiat̄ deus. faciet cū tēpta-
cōe. p̄uentū. vt possit sustinē. Propositis
hmoi questioibus. q̄d homo faceret tēpta-
cōne forti p̄nte. Aliud est optare et desidera-
re illud q̄d est melius. et iudicare illud esse
eligibili⁹ aut min⁹ fugibile altō. Aliud de-
liberare absolute. q̄ ip̄e sic facēt et sic eligēt
qm̄ p̄mū est pie et fidelis aīe. sc̄dm de p̄fūp-
cōe et temeritate culpatur. Jurare p̄ deū
q̄d ē eū testē veritatis adducē. fit licite. p̄mo
meitorie. dū veritas subest. et r̄uentia comi-
tatur. et pia nccitas ex huāna infirmitate
ofurgēs impellit. Juraē i vanū est p̄rie
deū in falsitate. cui⁹ esse testis nequit. inuō-
re. p̄mo dū ex deliberacōne fit. sēp est mōrle
Exigē iuramēta ab hys de quibus vehe-
mentior est p̄sumpcō. q̄ de opposito apud
erigentes q̄ deierabūt. et ad hoc ex delibera-
cōne inducē. vix aut nūq̄ carz mōli delicto
misi forsan q̄nqz apud iudices q̄b ex officō

fic erigere necesse est. Neq; necesse est neq;
vtilē a sepe crimiōsum erigere iuramēta ab
hīs qui questionant in iudicō exteriori ec-
clesiastico vel civili quādo p̄sumi potest vehe-
menter q̄ quidā deierabant a quādo eorū
iuramēto nullaten⁹ statur. De re penit⁹
occulta que scilic; non pōt p̄bari testibus
duob⁹. neq; rem publicā scandalizat null⁹
in foro exteriori licite potest ab alio inuito
iuramentū extorquē. Quāuis semp non
tamen pro semp obligemur colē deum non
solū mentaliter sed etiam signis exteiorib⁹
Illa tamē signa pro varietate tpis a hoim
possunt variari sicut oīones genu flexioēs
thuzificatōes p̄strationes a presētacōnes
candelarū vidētē a similia. Signis exteiori-
b⁹ nūq̄ bñ colit̄ deus quādo illa vel nequnt
fieri bono aio vel scādaliāt ex similitudine
sui ad ydolatriā. aut aliā inhonestatē. quē
admod̄ fit in isanijs stultorū apud multos
et in istis delatōib⁹ baculoꝝ p̄ mulieres sa-
cris ornāmētis indutas a q̄busd̄ similib⁹ q̄
oīa p̄latoꝝ sollicitudo tēret abradē. Ob-
seruacō sabbatismi quo ad circūstātijs tpis
a modis a loci p̄ mariā pte r̄licta est de t̄mi-
naciōi p̄latoꝝ q̄ agnoscit̄ tū ex eoz̄ institutis
tū ex cōsuetudinibus p̄ eos legitimē tolleratis

De opibus seruilibz nō exercēdis dieb
 dniciis ⁊ festiuis pl⁹ vt frequentē detmāt
 vsuetudo loci ⁊ psonaz a p̄latis tolerata q̄
 alia lex scripta. Cōsuetudo exercēdi opa
 seruilia. hec ab istis. hec ab illis in dieb⁹ fe
 stiuis. tūc mariē dicenda esset corruptela
 q̄n totalitē a seruicō dei. ⁊ a cultu festoz et
 mariē ab auditu misse reuōret. q̄n pretēa
 hec seruilia magis ex cupiditate q̄ pia nē
 tate reipublice ptradantur. Joci et alie
 recreacōnes corpales apud vulg⁹ diebus
 festiuis. quāq̄ sepi⁹ amixtas hēant malici
 as oītra dei legem. non tū p̄ directū ecclīasti
 cis obuiāt institutis. Opa seruilia plerū
 qz fraciōsius fierēt. si nō ea p̄hibēt ecclīa q̄
 illa que vulgares in festis exercēt. p̄ptēa
 p̄latoz interest attendē circa festiuitatum
 multitudinē ne sit illa ad cumulū p̄cā poti
 us q̄ ad cultū. Diligē primū sicut seipm
 est velle primo ea oīa que scdm rcām rōez
 homo vellet finilitē primū suū velle sibi hec
 autē sūt indispensabilē bona caritatis ⁊ glie

Quia bonis fortunē ⁊ nature ⁊ grē gratis
 date p̄nt hoīes abuti in p̄niciē sui vel alioz
 nō quilibet tenet velle illa cuiūqz primo
 suo. sed aliqui nō velle. qz ⁊ scdm rcām rōnē
 ita debet homo velle. ⁊ seipō. Sic iudex cū

amore proximi necat ipm aut bonis spoliat
Sic ingemū a sciam a diuitie possunt deficere
rati isti vel illi proximo nō adesse dum noci-
tura credunt. Ante religionis ingressum
teneor puidere ncātati pentum extreme si
possum dū non aliūde patz eis prouiso nec
excusaret me religionis ingressus qñ peccē
infrando. a post introitū pfitendo. Si tamē
ncātata illa nō fit extrema aut patz aliūde
prouiso. non teneor p iuuando exire religi-
onem iam pfessam. Superiorib⁹ nr̄is qui
omēs dici p̄res p̄nt obediendū est de rigore
in eis solis in quibus superioris sunt magis
autē ei cuius auctoritas potior est attentis
circūstantijs p̄sone t̄pis rei publice et vtili-
tatis in istis vt in concernentib⁹ rem publi-
cam plus obediendū est principi q̄ patri
secus in re domestica. p̄porcionabiliter de mo-
nacho r̄spcū pape a Ep̄i a abbatis et princi-
pis t̄p̄alis distmctō locū habet. Quanto
plures dilectōnis cause occurrūt circa aliquē
primū vt est habitudo prelacōis a subiecti-
ōnis adinuicem bonitatis a racō v̄gnicōnis
beneficētie consorcij p̄re et similiū. tanto
ceteris p̄ibus ille debet plus amari et p̄ferri
tñ obligatio legibus cauta obseruāda est
Ab inimico pato tōlic satisfacē de iniuria

21
ego teneor satisfactioē; suscipe vel indulgē
tamē verbū meū. aut societate solitā aut
alia dilectionis signa possum inēdicē ad mei
et sui cautelā et non ad rancorē. Inimicū
nō patī corrigi diligo quātū sufficit ad salu
tē si ei nolo malū dāpnacōis. neq; dampni
tpalis p iniusta media. Inimico meo in
corrigibili optare fas habeo. vt talitē sibi sit
in aīa vel in rebus. qualitē sufficit ad hoc q
neq; michi neq; reipublice iniustū dāpnū
possit inferre. Jure natuāli. vim vi repellē
licet. sic q impetitus aliq; a qlicūq; psona
cuiuscūq; dignitatis etiā papalis via facti
et nō hīs iuris remediū. fas hab; iniuriā
de scō ēstere scdm qualitātē iniurie. scilicet
quātū requirit et sufficit cōn illū. ad sui tuta
mētū ab hac facti via. Casus multi esse
pnt. in quib; aliq; se gerens p papa et pro
tali hitus ab ecclia. potit a subdito licite vel
occidi vel incarcerari. vel p modū quendā
appellacōis ab eo. vel substractōis a sua
obediētia dedimari nisi forte obstaē mōstre
tur ostitucō aliq non huāna solū. sed dina
atq; reuelata. huic natuāli iuri p iudicans

Nunq̄ p saluacōe vite aut cuiuscūq; rei
sue licet alicui mortem. alius de pse sciētē
via facti pcurare. et marie illius qui nullā

178

infert iniuriã. Nũq̃ pro saluãdo vitã suã
corpalem sũt innoxij via facti a se p̃uendi
vt si nõ aliter euadẽ p̃t aliquis se p̃sequẽ
tem q̃ cõterendo puulos viam obfidentes
mors poti⁹ est expectanda. Ita dũ quis est
in extrema famis necessitate non debet ab
alio similit̃ famelico panẽ necãziũ extorq̃re
¶ In omni sacramento si de De sacramẽtis
fit intencõ actualis vel habitualis faciendi
illud quod xp̃s instituit ⁊ eccl̃a intendit nil
agitur. Similit̃ si forma amittit̃ aut corrupi-
tur ⁊ si mat̃ia debita aut si minister ydone⁹
defueit ⁊ hoc precise q̃ aliquis scismaticus
est vel hereticus vel prescisus et excoicatus
vel degradatus non redditur impotens ad
efficiendum vel conferendum sacramenta
nisi defit aliunde vel potestas ordinis vel in-
tencõ debita. vel mat̃ia vel forma. quãuis
exercendo talia in casibus prohibitis. gra-
uis delicti reus teneatur. ¶ fiat semper qđ
melius erit de possibilibus dum circa sacra-
mẽtoꝝ ministracõẽ dubitacõ aliq̃ õrigit
aut suppleat̃ caute id quod amissum fuerit
⁊ sub q̃dam õdicõne si nõ eit illud iterãdũ
Cerimonialia seu figuratiua legis antiq̃
ante cristi passionem erant iudeis necãzia
postmo dũ pro aliquo tpe licita s̃ inuãlia.

tantē ut nūc obseuātibz. ⁊ spem in eis po-
 nētibz mortifera. nec ab eis sumēdum est
 efficac argumētū. q̄ mō talia in aliquo ca-
 fu agē debeat. In caū dubio vclēmēt
 an aliquis sit vel non sit baptizatus. vt si sit
 expositus vel baptizatus in noie xp̄i tātum
 aut alio tali dubio. iteret̄ baptismus sub
 hac ōdicōne. Si tu es baptizatus ego non te
 baptizo. Et si nō es baptizatus. ego te bap-
 tizo. In noie p̄is ⁊ fi. ⁊ sp̄s sc̄i. Baptismū
 sanguis dat martiriū. et flamis ōtricō de
 p̄cis aut satisfactio gratuita ⁊ p̄uis nō re-
 iterat̄. alter ab obligacōe baptismi flumis
 si facultas affuit. nō excusat. Ea que sūt
 de decencia sacramētorū nōbili. instituta et
 pmulgata ab eccl̄ia. nec abolita sunt p̄ nō
 vsū. et si non sint de nēcitate sacramenti ad
 faciēdū id qd̄ intēdit̄. sūt tamē de nēcitate
 p̄cepti ad obligandū. nescient̄ ⁊ negligent̄
 absq̄ rōnabili causa dimittant̄. Forma
 in oi sacramēto pōt. corcūpi. aut p̄ addicōez
 aut p̄ subtractionē. aut variacōez. aut inter-
 ruptōez nōbilē. quia modica non impedit
 Similit̄ addicō. subtractio ⁊ variacō. si neq̄
 trabāt formā ad sensū aliū. neq̄ in intelli-
 gibilem reddāt. licet indiscrete ⁊ culpabiliter
 fiant. sacramētū tamē nō ānullāt. Nec

79

in baptismo sunt de necessitate sacramenti mi-
nister ydoneus. materia q̄ est aq̄ elemental̄
fluida ad stram luti ⁊ aquarū que sūt artifi-
ciales. intenō actualis vel habitualis faci-
endi quod ecclia intendit intingēdo nō sub-
mergendo ex aqua illa baptizādū aut ei⁹
ptem p̄ncipalē nudam. ⁊ q̄ aliq̄liter cōsen-
ciat sc; actu vel habitu vel in p̄ntibus. dicē-
do simul hanc formā. Ego baptizo te in no-
miē patris ⁊ filij ⁊ spūs sc̄i. amen. Mini-
ster ydoneus baptismi regulariter ⁊ extra
casū necessitatis est ex ecclie p̄cepto sacer-
dos qui p̄mittere hab; exorcismos ⁊ cathe-
syzacōem ⁊ alia obseruare q̄ in libris cōtinē-
tur. Sed de necessitate sacramēti q̄libet viator
ad excludendū āgelos vel demoēs q̄ simul
possunt intūgere ⁊ verba p̄ferre. ad excludē-
dū mācū ⁊ mutū aliū a se q̄ nemo se bap-
tizat et intendēs actualiter vel habitualiter qđ
ecclia intēdit etiā si nichil credat de effectu

Baptizādus ydoneus est quilib; viator
non baptizatus qui cōsentit interpretatiōe
baptizari vel in fide parētum vel offerentiū
eum vel ecclie si nunq̄ fuerit capax racōnis
vt paruuli. Si autem fuit aliquñdo capax ra-
cōnis ⁊ dissensit continue baptizari aut si
nullomodo consentiat dum vtitur racione

280
baptizari nō debet. Secus si pante cōsēserit
nec reuōuit. qz p̄sumit ab ecclia nūc cōsēsur⁹
si rōne nō carēt. Baptizādū non est fas
cōfitei sacramentalit̄. cū baptismus sit ianua
sacramētoꝝ. et de originali cōtricio adualis
nequa q̄p̄ exigitur. de actualibus v̄ro sufficit
displicētia in ḡnali absq; obice male volū-
tatis p̄ponentis actualit̄ se peccaturā. quo
obice postea cessante baptismus efficaciam
suam capit. Baptismus dimittit penam
et culpā ex integro. loquendo de pena debita
pc̄is. non ex ciuili institucōe. vt sūt irregu-
laritates et mortes p̄ delictis certis. loquē-
do p̄terea de pena debita p̄ se. qz penalitates
huius vite debite originali p̄ acc̄is manēt
vt sitis fames ac. quoz causa est pc̄m ori-
ginale. sine quo non remissent. Si puuli
infidelium baptizent. inuitis pentibus in fide
ecclie. illi sūt vere baptizati. nec debent reddi
pentibus. si piculum timeat. Similit̄ illi qui
metu inducūtur ad interius cōsciendum
baptismo. quāq; talia agē. cōis vsus ecclie
non approbet. Baptismū flumis differre
licet. qm̄ et vbi non apparet scdm̄ r̄similes
dicturas p̄ima mors. et spat̄ possibilitas
seu cōgruitas maior. recipiendi in posterū
quo casu. et si subito baptizandus morietur

saluus eēt. Sacramentū cōfirmacōis ad
robuz institutū tenet q̄libz xpian⁹ hñs vsū
rōis nō otempnē presertū imminēte piculo
p̄fessiois xp̄i corā infidelib⁹ faciente. Euca
ristie sacramētū duplicē habz formā et ma
teriā de nccitate sacramenti. Forma p̄sacra
cōis corpis xp̄i est ista. Hoc est corp⁹ meū
Et forma sanguīs. Hic ē calix sanguīs mei
aut huic equalens qd̄ dicit̄ p̄ter grecos

Materia corpis xp̄i est panis de tritico p̄
maiori pte. Materia sanguīs vinū de vite
nō trāsbatum in aliā sp̄z ut in acetū. Cele
briū cōsuetudo et ordinatio supior i eis q̄ ad
solēpnitatē missē a gnaliē oim sacramētōz
sp̄dāt obligāt ad nō otep̄nēdū hmoi cōsue
tudine a ordinacōem q̄s lib̄ solēt hñe. obli
gāt p̄tēa ut negligētia frequēs a crassa fu
giat. Sada diligētia solita fieri in talibz
circa matiā corpis a sanguīs. si p̄maliciā a
negligētā missi aliē oblatū fuit q̄ debeat
v̄puta aq̄ p̄ vino p̄treat i oēz euētū sacer
dos a si res nō sit a qd̄ obmissum est supple
at vel emendet presertū vt integritas in cōse
cracōe a p̄fectioē sacramēti cōseruet. Disci
mē nouip̄cū mōlis in celebrando vitat. si
p̄t⁹ discussioē cōscie q̄ regulat̄ in talibz hñi
solet a celebratur⁹ nō h̄at cōsciam fixam

181
aut eque firmā sicut de opposito. q̄ sit in pec-
cato mōrli vel alio legitio impedimento. ut
est irregulātas. et hec vocat certitudo mo-
ralis vel ciuīlis. q̄ homo sufficiē p̄batus
est. Existente casu quo homo pōt celebra-
re licite. et a celebracōe licite desistē. lauda-
bilis est ceteris p̄ibus celebrare. tum. quia
opus de se p̄uilegiatū est et frāiosū. tum q̄
a nobiliori virtute p̄cedit celebracō que fit
ex amore. q̄ omīssio que ex timore ḡnatur

Laudabilis est. q̄ oppositū ceteris p̄ibus
et cessante legitimo impedimēto cotidie ce-
lebrare. Pollucō nocturna tollens suffi-
cientē deuocōnem. recollcōnē et reuerentiā
ad sacramētū. eo q̄ aīa magis inde etes et
carnalis effecta est. impedit a celebracōe
q̄ diu talis carnalitas et ebetudo regnauit
nisi casu nccitatis vegēte ut si sacerdos sit
vnicus et missa parrochialis fuit celebūda

Homo qui p̄pter hitus virtutū et facilē
sui recollcōnē vel aliūde manet deuot⁹ ad
sacramētū. et reuerēs pt⁹ nocturnā pollu-
cōnem nō videt per eā impediri q̄ celebret
die sequenti cōfessione tñ in oēm euētū p̄ce-
dēte. qm̄ nulle sordes corporales impediunt
nisi p̄ q̄nto vel sunt p̄cā vel sunt in horrozē
et scādalu assistentiū. vel deuocōnem debitā

tollūt. Vir enim leprosus a vir mēstūa
paciens a celebracōne secreta non arcētur

In omni adoracōne sacramenti altaris
subintelligit̄ condicio ista vel similis si con-
secratio rite a debite scđm institucōnem xp̄i
fuit celebrata. Ac p̄ inde adorās alien⁹ est
ab ydolatria quāuis celebrās a nō cōsecrās
eēt in culpa. Apparēte figura circa sacramē-
tū. Alia a figurā solita panis a vini. Nō ue-
nit sacramētum suū s̄ illa forma neq; sine
iudicioē implicita vel explicita debet adorari

Positis pluribus hostijs super altare si
sacerdos intendit gñaliter om̄s consecrā
ille consecrate erunt. Si tantū duas ex illis
quas dēmiāte signat ille due sūt tātūmō
consecrate. Si illas duas intencō sua nō de-
fmiāt nichil ibi consecrat̄ obstante cōfusioē
intēcōnis p̄pter quā ista nō magis q̄ illa
pōt dici consecrai. Regularit̄ vitupabile
est a sepe crimiāle q̄ sacerdos a celebracōne
a catholic⁹ habens vsū rōnis ab eucaristie
fufceptione totaliter abstineat. Illi pue-
ri sūt ydonei fufcipere eucaristiam a ad hoc
ligari videntur semel in anno qui secūdam
leges censentur habiles ad nubendum po-
test quoq; deuotio etatem hanc preueniē
sicut in quibusdam etatem supplet malicia

Audire missam integrā est de obseruaci-
one sabbi. hoc est dieꝝ festoꝝ p tpe legis
euāgelice nisi p impedimētū legitimū aliq̄s
se tueat. tale vero impedimentū scdm loca ⁊
tpa ⁊ etates et osuetudines varie iudicat

282
Obligatū celebraē p quolibz duoꝝ vnā
missam. nō absoluit vna celebracō. vna q̄p
pe missa virtute opis opati. ex quo finiti va-
loris est. non tñdem tollit de pena. nec tātū
redimūt qñtū due. In āniuersarijs ecclia
rū ⁊ recepōne missaz p vno p̄cio sue sustē
tacōnis ⁊ in similibz. inēptacō viri sapiētis
locū habz. Alioqñ nō videtur. quō sex aut
septē āniuersaria in ecclijs cathedralibz lici-
te siml eadē die iūgerent. Obligatū ad
subsidia spūalia. tutū est dirigē intencōnē
suam ad deū. sic q̄ digne distitri de valo-
re sacramētoꝝ vel suoꝝ bñfactoꝝ qualie ⁊
quācum vidz se aq̄ud bñfactores eē ostendū

Caritatis maioris est spūalis elemosia
q̄ gratis distribuit meita sua satisfactoria
ad liberacōem aiaz q̄ elemosina corporalis
Et quāq̄ talis nō inde min⁹ hīturus sit de
p̄mio cēnciali. tardi⁹ tamē inde de pprijs
pc̄cis ceteris pibus satisfacit. Falluntur
plurimū hī qui potentes aliunde viuere
obligant se ex bonis eccliaisticis vel alijs ad

satisfaciendum pro alienis delictis cum hoc
cedat in retardacionem satisfaciendi p̄ p̄p̄ris
a hoc sola radix improbae beneficiorum plu-
ritate sufficeret. Expediēs videtur ut nul-
la excōicacōnis sentētia ferretur de facto a
iure vel iudice neq; pro p̄nti neq; p̄ futuro
nisi pro manifesta otumacia qua se mōstra-
uit aliquis non patū audire ec̄iam. Aliter
qualit̄ habet̄ sicut ethuicus a publican⁹ si
audire ec̄iam patus non est. Expediēs
videt̄ ut null⁹ tenētur aliū vitāe q̄ntūcūq;
excōicatu a iure nisi postq̄ a suo iudice fuit
denūciat⁹ esse talis. Si quidē in oi casu alio
videt̄ possibil̄ excusatio a interpretacō eoz q̄
aliq̄s omittit vñ excōicari dign⁹ ē q̄ nō de-
beat euitari a particulari p̄sona a hoc tolleret
magnā in politica quēfacōe ofusionē. Ex-
pediēs videt̄ q̄ oēs sentēcie excōicacōis la-
te sentēcie a iure scripto q̄z vsus nullus est
aut plus obest q̄ p̄fit exp̄ssa fuōcōe tā in
p̄uicijis q̄ in dyocētib; a in ec̄cia vniuersali
castarent. Expediēs videt̄ institucō aut
iā institutois talis interpretacō ut solus ex-
cōicatus aut suspēsus a iudice a p̄ tali denū-
ciat⁹ otrahē dicētur irregulairatē immiscē-
do se sacramētis et quod sol⁹ talis a ptate
absoluēdi in foro conscie spoliatus censeret̄

383
+
Scrupulus enī a subditis vix aliē auferibi-
lis p̄fertū in materia sacramētalis cōfessiois
hoc auferret. Expediēs videt̄ vt nulla sentē-
cia excoīcāōis ferret̄ nisi p̄ otumacia facta
in rebus pure spūalibus vt vbi t̄nsgressio
verget in manifeste in disp̄hoēz fidei a suo spū-
alis libertatis. Nō enī debet vt videt̄ q̄uor
eē in foro exteriori puīcio t̄nsgressiois q̄
dāpnū fuit illatum. Expedientius est in
multis defectibus illos vel tollerare vel ad
bonū finem ordmare q̄ p̄ fulmiācōes sentē-
ciaz a cōdēpnacōez aut p̄ p̄dicācōes rigoro-
sas eos conari fundit⁹ extirpare vt de ence-
nijs p̄ma die āni de capellais mercēnarijs
et similibus De penitētia

Oquina lex. et non solum cōstitutio
obligat ad cōfessionē sacramēta-
lem post p̄cēm aduale vt fiat se-
mel ante mortem. Nec occurē
simul tpe ad iustificācōnem impij necē est
que sunt. infusio caritatis. expulsio culpe.
ouerho liberi arbitrij in deū. et p̄cēi detesta-
cio. Homo nō semp tenetur immediate
cōfiteri ymo nec cōteri nec peccatum s̄b pena
noui p̄cēi mōlis. Dat enī spaciū penitētie
deus. quale scit fragilitati n̄re sufficē a illud
quātum sit in oibus gn̄alis regula diffimce
+

nulla pōt. Obmissio in cōnventibus con-
fessionē sicut in alijs actibz preceptoz non
vocat obmissio nisi sit respū actus pncipa-
lis dū deberet fieri a nō respū circūstātiarū
q̄ vel aīcedunt vel cōmittant vel subsequū-
tur. alioqñ obmissioēs in vna obmissione
numeratētur infinite. Omīs oticō indu-
dit confessionē in actu vel in habitu aut in
pposito vel in voto eā vero fieri actu cessante
impedimento alio quadruplex casus otiet
Prim⁹ institucō ecclē semel in āno. scd̄s sus-
ceptō eucaristie vel celebracō a sacramētoꝝ
alioꝝ susceptio scdm quosdā. terci⁹ piculū
mortis vel similit̄ imminētis. quart⁹ cōscia
q̄ alias nō hēbitur oportuitas pccā cōfēdi
In rēcordacōe pccā mōrlis dū missa iā pueit
vsq; ad hoc vt omode sine scādalo dēsei vel
interrūpi nō valeat aut dū sacerdos alius
dēst a vrg; nccitas sufficit oticō includens
ppositū cōfēdi. Circūstātiarū q̄druplex
est dēa. q̄dam impūnētes q̄dam minuētes
quedam agguantes. quedā in aliam spēm
tūsmutantes. Et hęc vltime non solū sunt
circūstātie sed pccā. Ideo sūt de nccitate sub
expressione cōfēdi. primas non expēdit
dicē. nec scd̄as regularit̄. tercias expmēre
sepe vtile est. et qñq; scdm quosdā nccesse

184
Circūstantiaz expressio in cōfessioē talis
vel in talibus verbōz circūlocūtibz exp̄ssa
sufficit p̄ quā cōfessor de magnitudinē p̄ccōz
rius qui cōfiteatur p̄ absolucōe ⁊ penitentiā
discrete cōfēdis instruat. Expedi nō
nūq̄ circūstantias de articulo vel inquire
vel dicere tum ad rēcūdam hūiliacōem
cōfētis tum ad eius quietacōez postmod
magis hūcā q̄ oīa dixerit. tum q̄ circūstā
cie multe quas eē nullas aut veniales ar
bitrabat cōfētēs p̄cā sua mōtia. tum deniq̄
ex hoc q̄ vna circūstātia habita. cōfessor de
alijs dicitur quas cōfētēs pudore pressus
celat. Cognitio de statu eius qui cōfiteatur
q̄nq̄z nocz plurimū nīmū sup̄ circūstātiāz
p̄ticularitate int̄rogacō p̄sertim in peccatis
carnalibus. tum ne cōfētēs rēcūdia mo
tus q̄nq̄z mentiat̄ q̄ pueri ⁊ puellē ⁊ hoc in
hijs qui nō eēt nēcia dici. tum ne scanda
lizent̄ et inflāmēt̄ in noīacōe p̄ccōz prius
cognitōz. p̄pterea discretio marīā requirit̄
⁊ semp a ḡnālioribus int̄rogacōnibus ad
sp̄cāliores gradatim ⁊ sēsim veniet inuo
candaq̄ man⁹ eius quo obstetante edu
cū coluber tortuosus Secretum om̄issum
fidei alreius celāē est de iure naturali. hoc
eni rōnabilis quilibz sibi vellet fieri et ascer

socialis cōuictus depiret multo amplius si
gillū cōfessionis secretū esse debet et nullo ca
su signo aut verbo referendū. Confitens
debet regularit̄ in peccatorū suorū explicacōe
celare cōplices suos. nisi dum aliter confitei
non potest sicut in incestu cū m̄te vel vnica
sorore aut nisi sic dicat et apud talē q̄ reue
lacō debeat prodesse non obesse eis qui dete
gimur. Quo casu n̄lomin⁹ magna cautela
requirit̄ apud confitentē et confessorē ne
zelo proficiendi indiscreto fallant. Omnia
ad confessionē pertinētia vt penitētia iniūcta
et interrogatiōēs facte et cetera nō inducētia
ad malū sūt de cōfessionis secreto p̄pter qd̄
peccāt si nō excusat eos ignorātia illi q̄ peni
tētiās suas et ea q̄ sacerdos eis dixit passim
dicūt et q̄ etiā sup hoc inq̄rūt qm̄ talia p̄ in
diredū causant aliqui irrisione; sacerdotis.
aut cōfessi culpā. Qui seduxit alios ad pec
catū tenet p̄ posse eos postmod̄ ad viā xi
tatis reducē nō min⁹ q̄ de dāpno tpali illa
to. Sic de infamacōe et filibz et hoc debz cōfes
sor inducē cōfiterē. Cōfessus volēs p̄c̄m
suū reuelat p̄ cōfessorē si petat illud ex cōfessio
nē de regē nez tñ adhuc ē tuū cōfessoī illud
on⁹ assumē si remediū possit aliē in cōmod̄
adhibei. Nullus semel rite sacramentalit̄

absolutus sup vno crimine. pot nisi de consensu
suo libere obligari ad ampli⁹ confitendum. Si
fit oppositum in quibusdam regionibus aut casibus
iustitiam positue quibus homo sponte se
subdit et hoc faciunt. Si confessor vel similitur
presumatur sollicitare aut sollicitari ad peccata
ut puta ad lubricitatem persona hoc timens debet
ab illo si sit suus curatus petere licentiam alteri
confitendi. qua non obtenta potest nullo modo aliter
confiteri et absolui. De statu eorum qui confessi sunt
tunc est ut confessor nichil dicat neque ad vi
tupium sicut constat neque ad laudem ne inde con
fessi supbiant ne preterea ipsi et alii in hypocritis
fide confitendi dilabantur. Judex cogere volens
ad reuelationem confessionis peccat et tenetur
prebere sibi non respondere aut dicere hoc non esse
de foro suo. quod si opponatur quum tacendo et non
negando notate videtur quod confessus sit in
culpa. Rursum est quod sacerdos aliter agere
non potest. Ideo nullum scandalum suo vicio depu
tat. Peccatori quibus non sufficienti penitenti
ut quod oppositum habet actuale peccandi in futurum
vile est confiteri et abstinentias certas re
cipere cui tamen confessor expressit iterum et iterum
prestat quod neque absoluit neque potest neque pen
tentie tales aut talis confessio eundem liberant
quum iterum eadem peccata confiteri teneant. Micio

est opinio p peccatoribus dicens sufficere ad
absolucōis sacramētalis fructuosam susce
pōnem q̄ confessus nō habeat actuale p̄posi
tum peccandi hoc enim dicūt esse non ponē
obic. sed alia sententia q̄ requirit actuale
p̄positum positiuū nō peccandi in futurū p
babilior est atq; securior. Virtute dauū
a meriti xpi dant in qualib; confessione sa
cramentali indulgētie sed quāte nouit de?
fit etiam ut attritō minus sufficiens fiat in
confessione contritō. Soli adu confessi de
peccatis suis capaces sūt indulgētiarū suarū
que dant vere penitētib; et confessis nisi
dicat sufficere esse in gracia et mēbris ecclie
a ita ly confessis ibidē sumit pro confessioē
in p̄posito vel in voto. Dies indulgētiarū
referūtur ad penitētiarū p vita hac inuictas
sic enī text⁹ sonat videt tñ q̄ inuictio gñā
lis q̄ bñ fieri solet vt oīa lō faciēda cedāt
in rēmissionē p̄fit in hoc et sufficiat vbi etiā
penitētia spūalis totidē dies q̄ sonāt indul
gētie neq̄q̄ inuictes. Indulgētiarū non
ēcipit ille q̄ nō porrigit man⁹ adiutores iurē
ctētū bullarū a ita diues melioris oīdōmīs
est quo ad aliqua q̄ religiosus a mendic⁹
Clauē sacramētali non nōbilitate errate
in impositione penitētie confessus p illā p̄nāz

88
si fecit absolutus est a pena et culpa virtu
te et promissionis cuiuslibet liberalis et arbitrarie
dei et peccatorum in persona sacerdotis. Tunc est
cum qua penitentia que sponte suscipit et veri
similiter adimplebitur ducit confessos in purga
torium quod cum magna non implenda precipitate
in infernum. Reueniens penitentiam in hac
vita stulte facit. nullo modo absolvens est
si hoc non ex infidelitate qua credit non esse
purgatorium aliud in hoc faciat. Sed vel propter
trepidationem corporis aut infirmitatem aut pau
peratam vel aliud simile nulli invito iniungenda
est penitentia publica pro peccato secreto secus
de publico. Similiter nullus pro castigationem
scandalizandus est publice pro peccato occulto
secus pro publico ubi si scandalizetur peccator
scandalum illud non imponenti sed sibi qui
meruit imputetur. Divulsiō confessionis si ad
propter pudorem aut pro nimio pudore fiat impedit
veritatem absolutionis secus ubi auctoritas su
pioris in casibus reservatis et bona fides sim
plicium hoc faciunt et excusant. aut ubi confessor
forte presumetur scandalizari ex peccato confessi
et non habetur pro tunc confessor alius secretus
cui absque probabili scandalo peccata omnia revelari
posset aliqua tamen possent. Videat tamen
quilibet quod rationabiliter conscientia scandalum sibi fingit

Dum nescit confitens de quibusd' actibus
an fecerit illos aut q̄ intēōe ⁊ quomō fecerit
vt sepe contingit dicat sub iudicōne scrupulos
suos ut sic neq; mēciat neq; absolucōne de
fraude. Curatus obligat? prohibiano se
mel in āno dare eucaristie sacramētū tenet
ei dare si petat publice q̄ntūcūq; sciat nō pe
nitē nisi causa refutacōis fuit nota utpote
excoicacō publica vel pccm notoriū de q̄b?
nō satisfecit publice. Sec⁹ p̄tēa de sacerdote
in secreto vel q̄ nō tenet ministrare vel pro
tpe quo ad hoc neq̄q; obligat. Sforma
absolucōis ab excoicacōe ista est q̄ debet p̄
mo fieri. Ego absoluo te a sētētia excoicacō
nis et restituo te sacramentis ecclie In noie
p̄ris ⁊ fi. ⁊ spūs sc̄i. Deinde sequit̄ absolucō
p̄ pcc̄is si i excoicacōe pccm idudēt ncc̄ano
confitēdū sacramentalit̄. Ego absoluo te a pec
catis tuis In noie p. ⁊ fi. ⁊ s. s. amē. Tunc usq;
est in istis formis n̄l immiscē Mateia suffi
ciēs in sacramēto confessiois est hō pccor cri
tus de pcc̄is sp̄ote subiciēs se suo sacerdoti q̄
subiectō nō est p̄prie iurisdicōis. Alioq̄n pa
pa nulli confiteret̄ si est volūtata q̄ p̄t n̄lomi
n⁹ impediri vel artari p̄ supiorē vt nō q̄libet
pccor cuilib; sacerdoti possit se subicere pro
pccō. Ep̄s nō min⁹ h; auctoritatē cōstituēdi

coadiutores cōfessores in sua dyocesi q̄ cu-
rat⁹ in sua prochia. Caueat tamē ep̄s p̄tur-
bare eccl̄asticā ierarchiā tollendo dirē vel
indirē potestātē curatoꝝ absq; culpa corū
vel causa manifesta. Confessio ficta reite-
rari ex integro deb; scdm̄ pbabiliorē op̄ioēz
q̄uis durior est q̄ non hab; effem̄ suū post
mod̄ cessante fictioē sicut baptism⁹ a hoc qz
penitētia reiterabil̄ est non sic baptism⁹ cū
etiā qz nulla ibi absolucō sacramētal̄ fuit
s; potius noui pecc̄i addicō. Non est fictio si
pecc̄or dicat oīa quoz actu r̄cordatur q̄uis
nō oīm recordatur sed est fictio dū scienter
celat aliqd̄ aut in p̄posito pecc̄adi pseuerat
aut scit a scire debet qz a tali nō p̄t absolui

Penitētiarū alia est recōcilians q̄lis fieri
nequit nisi in gr̄cia. Alia est satisfaciens vel
exsoluēs qualis fieri potest extra gr̄ciā sic
qz illi⁹ iteracō necia nō existit ymo et talis
solucō r̄spcū q̄rūcā penaz t̄paliū debitaz
forte ponētur in inferno. Satisfactōnem
p̄rie vt talis est opantur sola opa penalia
que scilic; vlūtas naturalit̄ refugit a hinc
penā hatēt iuste equidē vt pecc̄m vlūtariū
involūtaria pena redimat. Per oīa spū
alia qualia sūt cōtēplacō a amor dei p̄t fieri
satisfactio. tum. qz ānēra est pro statu isto

fatigacō corpis tū quia cōtra ppriā indina
cōem omōdi intellectus ⁊ volūtas abnegat
se in obsequiū fidei et caritatis. Vnū pro
altero posse satisfacere cōcedit liberalitas dei
dū causa futeft vel ex impotentia illius pro
quo fit satisfactō vel de mandato suo ⁊ cari
tate satisfaciētis vel supioris auctoritate ta
liter ordinantis. De m̄imōnio

Qonsēsus mutu⁹ exp̄ssus p verba
de p̄nti quo t̄nsferē p p̄p̄uo cor
pus viri in p̄t̄rē mulieis ⁊ econ̄
⁊ in eis pp̄m̄q̄. cōiūctio talis ordi
natur causat m̄imōniū de Jure naturali et
diuino limitatur cōsensu ad certas p̄soās
cum certis circūstantiis ⁊ quicq̄ aliter fuit
atemptatum potest illud inualidāē supior
auctoritas. Votum solemnizatum per sus
cep̄cōnem ordinis vel religionis nō magis
ex natura sua videtur dicere m̄imōniū
iam contractum q̄ simplex sed hoc prouēit
ex ecclesie cōstituto maxime cum in illo dis
pensare posse papam probabilis sit opinio
Mat̄imonialis cōiūctio vnus mulieris
cum pluribus viris repugnat juri natura
li non econtra quoniam corpus viri plus
valet pro quanto plures fecundare sufficit
et jta olim pluribus licebat fūgi vxoribus

88

Prima tñ in hoc ofenciēte cui corpus vi-
ri non cesserat in suū ius. Nūc autē ad statū
p̄meue institucōnis redurit x̄ps m̄imomū
vni⁹ cū vna. Votū simplex castitatis nō
dicimit m̄imomū iam cōtradum p̄cat tñ
q̄ vuit dū p̄mo ōtrahēdi volūtate habuit
voti ōtrahē. nō autē postea dū reddit debitū
vt est ōcoris sentētia sed negant p̄ticonem
debiti posse fieri sine fractioē voti. cui⁹ opposi-
tū ex eo videtur verū. quia votū nō cadebat
dicē nisi sup hoc. q̄ est nūq̄ ōtrahere. a nō
sup hoc q̄ est nūq̄ omisceri carnalit̄ alteri
Alioqn̄ dum nūc omiscet̄ etiam reddendo
debitum reus efficit̄ voti fracti. Alioqn̄ p̄te-
rea eēt fors talis diugij nimis dura. Re-
ligiosus p̄fessus aut sacerdos vtentes co-
pula carnali p̄ter m̄imomū et si grauissie
tñsgradiunt̄ mandatū dei non tñ videntur
voti fractioēs. Votum quippe est solū p̄prie
de re alias licita q̄lis nō erit c̄ m̄imomial
diūctio. Ista ōclusio licet apud simpliciores
videat̄ extrema. tamē apud intelligentes
quid nois voti est dara. Votū quippe so-
lū fit de opibus superogacōnis ad q̄ q̄s ali-
as nō tenebat̄. Sic religiosus p̄prie loquē-
do vouz q̄ nūq̄ vxorabit̄ qd̄ antea licebat
illi. Nullus autē p̄prie dicit̄ vouere q̄ nūq̄

fornicabit aut adulterabit quia ex p̄cepto
ad hoc iam om̄is homo obligatur. Vir
et vxor nequeūt absq; mutuo cōsensu vouē
castitatem p̄mo nec uisitate uouēt se nunq̄
petiturū debitū ab vxore cum p̄pter uerecun-
diā petendi ip̄a in deterius labi possit. Sp̄o
salia dirimūtur uel mutuo cōsensu cū aucto-
ritate superioris uel si altera persona interim
fornicata fuerit uel p̄ uotū solemniatū per
quod m̄rimoniū esse contractū non tamē
carnaliter consummatum posset infra duos
mēses solui. Contractūs fidei in foro eccl̄ie
quando cūq; carnalis copula subsequatur
eadem fictione remanente non cōiungitur
m̄rimonialiter cōpelleitur tamē ab eccl̄ia in
foro exteiori tanq̄ si uerum fuisset. m̄rimo-
nium habeatur. Secus in interioi cuius est
consiliū ut potius omēs sententias ecclesie
tolleret q̄ peccato consentiat. Potest tamē
nouo consensu adhibito fidum m̄rimoniū
si nil aliud obstiterit in uerum commutare

Persona inducta per metum cadentem
in constantem uirum ad consentiendum in-
terius in prolatione uerborum m̄rimoniali-
um. ut quia non uult mentiri. Potest post
modum matrimonium dirimi tanq̄ nullum
sed de seductione per blandicias non ita

Impedimētū perpetuū in alio coniugū p qd
neqūt se mutuo carnalit cognoscē impedit
mēmoriū iam tractū. Nullus coniugū
teneat reddē debitū in detrimētum notabile
a certum sui corporis vel fetus nascitū a scdm
hoc cognoscit qñ leprosis vel pregnātibz
aut mēstruatis aut furiosis aut ypidimia
tis a filibz casibz reddi l nō debitū oporteat

Tēpus a loc⁹ sacer nō vidēt excusāē qñ
alī coniugū teneat alī petēti reddē. Petēs
tñ qdā amicabili mōicōne de nō exigēdo
extortēs seu inducat De extrea vndioē

Extrema vndio habz materiā a for
mā in libris suis exp̄ssam a obligat
nō cōtempnē dum finis vite scdm
pbabiles vieduras p infirmitatē expectat
que p̄tea reiterari potest simili causa rursus
veniēte. Extrema vndō vite suscepta delz
remalia ymo vidēt q absolūt ab oī culpa
cōiūda penōe ēcipiētis q ab oī peā libētur
cū virtute sacramēti cū q̄ petit pie pseueānt
p se a iuste De sacramento ordinis

Ordinis sacramentū pluēs formas
habz pluresqz matias ymo et sacer
dotiū duabz formis oplet vna qua
datur sibi ptās sup corpus xpi verū. Altea
q̄ datur sup misticū q si fuit defect⁹ l dubiū

in aliquo potest illud sub iudicio caute supple
p **P** Lenitudo iurisdictionis residet apud
papam et in alios secundum eius determinationem
distinguitur. Attendendum tamen debet sibi esse illam
potestatem non in destructionem ecclesie data sed eius
edificationem. Si papa diceret dominus omnium in
spiritualibus quod constat et in temporalibus quod alij
negant. nihilominus dotacionem ecclesie in iurisdictionibus
et dominij proprietariis temporalibus et exercitium in
illis neque esse de iure naturali neque eidem re
pugnare videntur. Nam christus neque exercuit
talia dominia neque per expressum successoribus prohibuit
sed reliquit potestatem eorum discretioni pro
varietate temporis et deuotione christianorum sic vel
sic exercendi. Papa non potest pervertere ordinem
hierarchy vniuersalis ecclesie sic quomodo in mul
tis casibus licet eidem resistere in facie et dicere
cur ita facis utpote in exemplis manifeste nociuis. Et si platos et ecclesias sibi sub
ditas honorare superius intollerabilibus vel
libertatibus penitus spoliare contenderet

Expliciunt conclusiones de diuersis ma
terijs moralibus vtilis valde posite per
magistrum Iohannem gerson doctorem theo
logie eximium ac cancellarium ecclesie
beate marie parisiensis

De rebus ecclesiasticis et secularibus
Magistri Iohannis Gersonii
18692
20691

INSTRUMENTAL
C. 1750
C. 1750

INSTRUMENTAL
C. 1750
C. 1750

Gr. II
14.081--
A0

Gr. II
-14.088

SERMONES
S: CHRYSOSTOMI
ET MAGISTRI GREGORII
OPUSCULA

607.

Ст. II
14.081-
Д0

Ст. II
-14.088

К1-8